

ҚАЛА ТЫНЫСЫ

ЖАСТАРҒА ЖАЛЫН БЕРГЕН ФЕСТИВАЛЬ

ОБЛЫСТЫҚ ЖАСТАР
САЯСАТЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ
БАСҚАРМАСЫНЫҢ
ҰЙЫТҚЫ БОЛУЫ-
МЕН ТАЛДЫҚОРҒАН
ҚАЛАСЫНДАҒЫ ҚАРАТАЛ
ӨЗЕНІНІҢ ЖАҒАЛАУЫНДА
ОБЛЫС ӘКІМІ АМАНДЫҚ
БАТАЛОВТЫҢ
ҚАТЫСУЫМЕН «ZHETISU
ETNO STYLE» ОБЛЫСТЫҚ
ЖАСТАР ФЕСТИВАЛІ
ӨТТІ.

Екінші жыл өткізіліп отырған шарада жастар қазақ халқының тұрмыс-тіршілігін, салт-дәстүрін, мәдениетін өз көздерімен тамашалауға мүмкіндік алды. Ауқымды шарада облысымыздың аудан, қаласынан келген 100 домбырашы белгілі қазақ күйшілерінің күйлерін орындады. Сондай-ақ, мереке аясында сурет өнері туындылары таныстырылып, ауыл шаруашылығымен айналысатын жастар өз еңбектерін көпшілікке паш етті. Келесі ретте саяткерлер аймағында ұлтымыздың жеті қазынасы таныстырылды. Соның ішінде шоқпардай кекілі бар, қамыс құлақ аттар, асыл тұқымды құмай тазылар, көк туымызда бейнеленген қыран бүркіт аңшылық өнердің үздік үлгісін дәріптеп тұрды. Ал «Nomad Stuns» каскадерлік тобы кеш көрігін одан әрі қыздыра түсті. Каскадерлік топ түрлі таң-тамаша қимылдар жасап, ат құлағында ойнады.

Халқымыздың қол өнері қашанда көз жауын алып, көңілге жылу сый-

лайтыны белгілі. Осы кеште соған тағы бір куә болдық. Әр ауданнан келген шеберлердің қолынан шыққан туындылар көрермен көңілінен шықты. Ал қазақ үймен тұрмыс-салт көріністері жиналған жұртты өткен заманға сапар шектіргендей болды. Мерекелік кеште асық ату, тоғызқұмалақ, қымыз party, бауырсақ party сынды көңілді байқаулар өткізілді. Білекті жігіттер арқан тартыс, қол күрес, қазақша күрес, қой көтеру, жілік шағу, жілік тартыс сияқты ойындарда өз күштерін сынады. Ән мен биге қызығатын өнерпаздар караоке battle, dance battle алаңына шығып жарысқа түсті. Осы мереке-

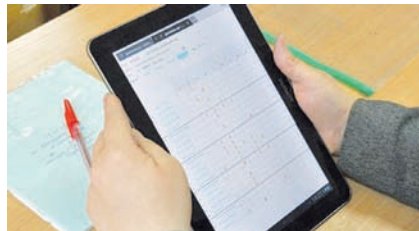
де жиналғандардың ішінде Арғын Нұрдана есімді жігітті ерекше атап өткен жөн. Ол көру мүмкіндігі шектеулі болса да синтезаторды шыр айналдыра күй ойнап, күміс көмейімен шырқата ән салып, айналасын әсем әуенге бөледі. Сондай-ақ, Жетісу мемлекеттік университетінің «Мизам» театр ұжымы қойған «Үш Бәйтерек» жайлы көрініс те поэзия сүйер қауымның көңілінен шықты. Ел назарына ұсынылған қызықтар мұнымен бітпеді. Жалынды кеш «Жібек жолы» керуені, велотрек, скейтборд, beat box, street workout, қоян-қолтық ұрыс көріністері, әуе шары, киберспорт, достық биі, ба-

скетбол, алтыбақан, қазақ үймен жалғасын тапты.

Мерекелік шарада облыс әкімі Амандық Баталов келген қонақтарды фестивальдың ашылуымен құттықтап, жастарға ақ тілегін жаудырды. Сондай-ақ, ел экономикасына сүбелі үлес қосып жүрген облысымыздың белсенді жастарын марапаттады.

Фестиваль эстрада жұлдыздарының концертіне ұласты. Атап айтсақ, «Алашұлы», «Меломен» топтары және ресейлік әйгілі BLACK STAR» лейблінің әншісі Назима кеш көрігін одан әрі қыздыра түсті.

Ербол САТЫБАЛДЫ

ЦИФРЛЫ ҚАЗАҚСТАН

ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНЫҢ 6-ШАҒЫН АУДАНЫНДА «JETISY-HUB» IT-ОРТАЛЫҒЫ АШЫЛДЫ.

IT – ОРТАЛЫҒЫ АШЫЛДЫ

Салтанатты шараның ашылу салтанатына облыс әкімі А. Баталов қатысып, жүреукарды тілегін арнады. Аймақ басшысы Елбасы Жолдауында цифрландыру мәселесіне айрықша ден қойылғанын айтып, еліміздің озық отыз елдің қатарына енуі үшін жаңа технологияны дамыту ауадай қажеттігін айтты. Өткен жылы IT мектебі салынса, биыл арнайы IT-орталығы ашылып отырғанын, алдағы уақытта болашақ жастарға IT колледжін ашу қажет деді. Өскелең ұрпақ халықаралық ареналар-

да ел намысын қорғап, жетістікке жетіп жатса, бұл еліміз үшін үлкен мәртебе екенін де тілге тиек етті.

Жаңа орталықтың ішінде робототехника, WorkShop, 3D модельдеу және кванториум секілді әр салаға арналған арнайы кабинеттер бар. Мұнда балаларды тек оқытып қана қоймай, түрлі жобалар әзірленбек. Сондай-ақ, халықты бизнесті жүргізу негіздеріне және заң, бухгалтерлік сауаттылықты үйретуге баулымақ.

С. БАЗАРҚҰЛОВА.

ҮКІМЕТ ОТЫРЫСЫ

Бүгінде коммуналдық қызметтер үшін тұтынушылардың берешегі 11,4 млрд. теңгені құрайды. Ең көп дебиторлық берешек Алматы (2,6 млрд. теңге), Нұр-Сұлтан (1,7 млрд. теңге), Шымкент (1,3 млрд. теңге) қалаларында және Маңғыстау облысында – 1,5 млрд. теңге сақталып отыр. 2527 балабақша (95%), 6656 мектеп (99%) жылыту кезеңіне дайындық туралы актілерді алды. Республикалық маңызы бар 31 денсаулық сақтау нысаны бойынша жылыту маусымына орташа дайындық 99%, жергілікті маңызы бар 5640 нысан бойынша 97%.

Бұл туралы аймақтардың алдағы қысқа дайындық мәселесі туралы Премьер-министр Асқар Маминнің төрағалығымен өткен Үкімет отырысында ҚР Энергетика министрінің бірінші орынбасары М.Досмұхамбетов мәлім етті. Айтуынша, энергия кәсіпорындарын күзгі-қысқы кезеңге дайындау бекітілген жөндеу кестелеріне сәйкес жүргізілуде.

Алматы облысы барлық пункт бойынша 100 пайыз көрсеткішті көрсеткен. Жоба бойынша автономды қазандықтарды отынмен қамтамасыз ету жоспарға сәйкес толық орындалған.

Өз кезегінде Премьер-

ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА ДАЙЫНДЫҚ ҚАЛАЙ?

министр А. Мамин жылыту маусымына дайындық жұмыстары жүргізілгенімен, кестеден қалып қою, коммуналдық қажеттіліктер мен тұрғындар үшін отын дайындау деңгейінің төмен болуы сынды фактілер орын алып отырғанын тілге тиек етті. Осыған орай әкімдерге жоспарланған жөндеу жұмыстарын белгіленген мерзімде аяқтауды қамтамасыз етіп, қажетті көлемдегі отынды алдын ала жеткізуді тапсырды. Сонымен қатар Үкімет басшысы аймақ әкімдеріне екі апта

ішінде белгіленген тәртіпте көмірді даярлау және өткізу пункттерінің инфрақұрылымының қазіргі жағдайын, жеткізілім кестесін, сатылатын көмірдің бағасын және сапасын тексеруді, Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігіне «Қазақстан Темір жолы» ҰК» АҚ-мен бірлесіп, көмір жеткізуге арналған вагондардың қажетті көлемін қамтамасыз етуді тапсырды.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

СЕМИНАР

КӘСІПКЕРЛЕР ҚҰҚЫҒЫН ҚОРҒАУ МӘСЕЛЕСІ ҚАРАЛДЫ

Алматы облысының кәсіпкерлер палатасы алаңында кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау мәселелері бойынша семинар-кеңес өтті.

Семинар барысында мемлекеттік бақылау органының тексеру тағайындау кезінде кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау және жеке кәсіпкерлерге қатысты тексеру тағайындау және жүргізу кезінде туындайтын проблемалар талқыланды. Атап айтқанда, баға белгілеу және тарифтерді қалыптастыру мәселелері, сондай-ақ шағын және орта бизнеске түсетін жүктемені төмендету-ШОБ тексеруге тыйым салу, заңнамалық сипаттағы қосымша шаралар,

бизнесті дамыту үшін жағдай жасау туралы сөз болды.

Кеңесте кәсіпкерлер жеке тасымалдаумен айналысатын тұлғаларға салық салу рәсімін сұрауға ұсыныс жасады. Себебі бұл көптеген адам үшін тұрақты табыс болып табылмайды. Сонымен қатар, мемлекеттік органдардың қызметкерлері тұрғын үй-жайдың бөлігін өндірістік шағын цехқа қайта жабдықтау және пайдалану ережелерін түсіндірді.

Бас прокуратураның құқықтық статистика және арнайы есепке

алу жөніндегі комитетінің Алматы облыстық басқармасының басшысы Ж. Буламбекова, басқарманың аға прокуроры С. Молдрахманов, Алматы облысының Кәсіпкерлер құқығын қорғау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі кеңесінің төрағасы Б. Файзулин және басқалары жиналғандардың алдында өз ойларын ортаға салды.

Ш. ХАМИТОВ.

МЕДИЦИНА

ТІРКЕУ ТУРАЛЫ НЕ БІЛЕМІЗ?

ТҰРҒЫНДАРДЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ-САНИТАРИЯЛЫҚ АЛҒАШҚЫ КӨМЕК ҰЙЫМДАРЫНА ТІРКЕУ 15 ҚЫРКҮЙЕКТЕН 15 ҚАРАШАҒА ДЕЙІН СОЗЫЛМАҚШЫ. БҰЛ ТУРАЛЫ «JETISY MEDIA» МЕКЕМЕСІНДЕ ӨТКЕН БРИФИНГТЕ БЕЛГІЛІ БОЛДЫ.

Ақпаратты «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ облыстық филиалы директорының орынбасары Қарлығаш Құрманәлиева және ҚР Денсаулық сақтау

министрлігінің «Республикалық электрондық денсаулық сақтау орталығы» ШЖҚ РМК облыстық филиалы директорының орынбасары Біржан Байжанов айтып берді.

Белгілі болғандай, тіркелу компаниясын пайдалана отырып өз еркімен қажетті емханаға тіркелуге болады. Қазіргі таңда емханаларға тіркелу жүйесін автоматтандыру қолға алыныпты. Сонымен қатар заман талабына сай электронды портал (eGov) арқылы да тіркелу мүмкіндігі бар. Ол үшін электронды қолтаңба болуы шарт. Ал егер басқа жақтан көшіп келген-

де немесе қоныс аударғанда сол жердегі емханаға тіркелуге болады. Сондай-ақ, 18 жасқа толмаған азаматтар отбасы мүшесі есебінде тіркеле алады.

Азаматтар тіркелген емхананың қызметін 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап пайдаланбақ. Оған дейін қазіргі тіркеудегі емханаға жүгінеді. ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің жоспарына

сәйкес, 2020 жылы Міндетті әлеуметтік сақтандыруға толықтай көшу жоспарланған. Аймақ бойынша медициналық-санитариялық алғашқы көмекті 35 мемлекеттік және 10 жекеменшік медициналық мекеме көрсетеді. Сондықтан, барлық тұрғын 15 қазанға дейін тіркелуі қажет.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

БАЙҚАУ

ШАЙСҰЛТАН ШАХ-МЕТОВ АТЫНДАҒЫ «ТІЛ-ҚАЗЫНА» ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ҰЙЫМДАСТЫРУЫМЕН АБАЙ АТЫНДАҒЫ КӨРКЕМСӨЗ ОҚУ ШЕБЕРЛЕРІНІҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БАЙҚАУЫ ӨТТІ.

Байқауға Нұр-Сұлтан, Алматы, Шымкент қалаларында өткен өңірлік байқаулардың 17 жеңімпазы қатысты. Қатысушылар қазақ әдебиетіндегі шоқтығы

биік Бейімбет Майлиннің, Сәкен Сейфуллиннің, Ілияс Жансүгіровтің, Сәбит Дөнентаевтың 125 жылдығы мен Фарида Оңғарсынованың 80 жылдығына орай прозалық және поэзиялық шығармалардан үзінді оқыды.

Үміткерлер өнерін қазылар алқасының төрағасы, көрнекті ақын, Қазақстан Республикасы мемлекеттік сыйлықтың иегері, Абай елінен арнайы келген Тыныштықбек Әбдікәкімұлы, ғалым, әдебиет сыншысы, Абай туралы «Шын жүрек, бір жүрек» атты кітаптың авторы Тұрсынжан Шапай, дарынды әнші Ерлан Рысқали, І.Жансүгіров атындағы ЖМУ профессоры, филология ғылымдарының докторы Мұратбек Иманғазинов сарапқа салды.

КӨРКЕМСӨЗ ОҚУЛАРЫ ӨТТІ

Байқаудың бас жүлдесі Нұр-Сұлтан қаласынан келген Айжан Алхабекке бұйырды. Ал, бірінші орынды шымкенттік Мәди Сәулебек, екінші орынды Павлодар облысының намысын қорғаған Ербақ Құрметжан, үшінші орынды Шығыс Қазақстан облысынан келген Әлия Бولاتова мен қызылордалық Айсана Әшімхан өзара бөлісті. Жеңімпаздар дипломдар және бағалы сыйлықтармен марапатталды. Сондай-ақ, байқауға ерекше ықыласпен дайындалған Ілияс Нұрланбеков (Алматы облысы) пен Ерлан Нұрланов (Жамбыл облысы) ынталандыру сыйлықтарына ие болды.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ОХРАНА БЛАГОРОДНОГО ОЛЕНЯ НА ТЕРРИТОРИИ ЛЕПСИНСКОГО ФИЛИАЛА

изображение которого к нам дошло из глубокой древности на наскальных рисунках первобытных людей. Можно представить себе насколько древний художник был эмоционально воодушевлен, чтобы создать на скалах такие трудоемкие изображения «петроглифы», в которых чаще всего в сценах охоты изображался именно марал. Создание рисунков марала на скале делалось с надеждой на покровительство духа, что бы он дал благополучие человеку, и сохранил ему жизнь.

Но все это было очень давно, сейчас в современном мире благородного оленя убивать нельзя. Эти прекрасные, также как и другие величественные животные находятся на грани исчезновения, строго охраняются государством. Самые крупные маралы обитают на территории Заилийского и Джунгарского Алатау, некоторые особи достигают до 350-400 кг.

Благородный олень обитает во многих районах мира. Ареал достаточно велик. Это животное обитает и на территории Лепсинского филиала РГУ Жонгар –Алатауский ГНПП. Марал – ценное во всех отношениях животное, что привело к почти полному их истреблению. Теперь охота на них запрещена, а цель сотрудников национального парка сохранить и сберечь этих великолепных животных, потому что они украшение природы.

В данный момент у благородного оленя период гона, где браконьеры легко и доступно могут по звуку определить его местонахождение, поэтому государственными инспекторам нужно в обязательном порядке быть бдительным и систематически выезжать в свои обходы с целью сохранения и недопущения нарушений природоохранного законодательства.

Необходимы действенные мероприятия по усилению охраны популяций маралов для сохранения исходного генофонда этого ценного вида животных.

Р. АБДУХАЛИКОВ,
Гос.инспектор Черновского ИУ
Лепсинский филиал
РГУ «Жонгар–Алатауский» ГНПП

Сферой применения медиации являются споры (конфликты), возникающие из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, а также рассматриваемые в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, об уголовных проступках, если иное не установлено законами Республики Казахстан, и отношения, возникающие при исполнении исполнительного производства.

РАЗРЕШЕНИЕ СПОРОВ В ПОРЯДКЕ МЕДИАЦИИ

Порядок и процедура проведения медиации, установленные статьями 179-180 ГПК РК, не применяется к спорам (конфликтам), возникающим из отношений, указанных в пункте 1 настоящей статьи, в случае, если такие споры (конфликты) затрагивают или могут затронуть интересы третьих лиц, не участвующих в процедуре медиации, и лиц, признанных судом недееспособными либо ограниченно дееспособными.

Процедура медиации не применяется к спорам (конфликтам), возникающим из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, когда одной из сторон является государственный орган.

Процедура медиации не применяется по уголовным делам о коррупционных преступлениях и иным преступлениям против интересов государственной службы и государственного управления.

Целями медиации являются: достижение варианта разрешения спора (конфликта), устраивающего обе стороны медиации; снижение уровня конфликтности сторон.

Медиация проводится на основе принципов: добровольности; равноправия сторон медиации; независимости и беспристрастности медиатора; недопустимости вмешательства в процедуру медиации; конфиденциальности.

Условием участия в процедуре медиации является взаимное добровольное волеизъявление сторон, выраженное в договоре о медиации.

Стороны медиации вправе отказаться от медиации на любой ее стадии.

В ходе медиации стороны вправе по своему усмотрению распоряжаться своими материальными и процессуальными правами, увеличить или уменьшить размер требований или отказаться от спора (конфликта). Стороны свободны в выборе вопросов для обсуждения вариантов взаимоприемлемого соглашения.

Стороны медиации пользуются равными правами при выборе медиатора, процедуры медиации, своей позиции в ней, способах и средствах ее отстаивания, при получении информации, в оценке приемлемости условий соглашения об урегулировании конфликта и несут равные обязанности.

При проведении медиации медиатор независим от сторон, государственных органов, иных юридических, должностных и физических лиц. Медиатор самостоятелен в выборе средств и методов медиации, допустимости которых определяется настоящим Законом.

Медиатор должен быть беспристрастным, проводить медиацию в интересах обеих сторон и обеспечивать сторонам равное участие в процедуре медиации. При наличии обстоятельств, препятствующих беспристрастности медиатора, он должен отказаться от проведения медиации.

Не допускается вмешательство в деятельность медиатора при проведении медиации со стороны лиц, указанных в пункте 1 настоящей статьи, кроме случаев, предусмотренных законами Республики Казахстан.

Участники медиации не вправе разглашать сведения, ставшие известными им в ходе медиации, без письменного разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию.

Медиатор не может быть допрошен в качестве свидетеля о сведениях, ставших ему известными в ходе медиации, за исключением случаев, предусмотренных законами Республики Казахстан.

Разглашение участником медиации сведений, ставших ему известными в ходе медиации, без разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию, влечет ответственность, установленную законами Республики Казахстан.

Маржан САДУАКАСОВА,
судья СМЭС Алматинской области.

Республика Казахстан основываясь на нормах международного права, выразила намерение вырабатывать и применять эффективные правовые меры, направленные на предупреждение коррупции и борьбу с ней. Нормы предопределены проблемами и угрозами, порождаемыми коррупцией, негативным влиянием коррупции на функционирование всех общественных и правовых институтов и отношений. Они направлены на обеспечение устойчивого развития государства, его политической, экономической и социальной систем, интересов национальной безопасности.

ОБЩЕСТВО И КОРРУПЦИЯ

В нашем государстве с момента обретения независимости приняты нормативные правовые акты и государственные программы по противодействию проявлениям и борьбе с коррупцией. Борьба с коррупцией всегда являлась актуальной и злободневной проблемой для любого государства. Поскольку проявления коррупционных деяний являются препятствием на пути развития государства в условиях рыночной экономики и порождают в обществе недоверие к органам власти.

Казахстан первым среди стран СНГ разработал и принял Закон «О борьбе с коррупцией», который направлен на защиту прав и свобод граждан, обеспечение национальной безопасности РК от угроз, вытекающих из проявлений коррупции, обеспечение эффективной деятельности государственных органов, должностных и других лиц, выполняющих государственные функции, а также лиц, приравненных к ним, путем предупреждения, выявления, пресечения и раскрытия правонарушений, связанных с коррупцией, устранения их последствий и привлечения виновных к ответственности, определяет основные принципы борьбы с коррупцией, устанавливает виды правонарушений, связанных с коррупцией, а также условия наступления ответственности.

В недавнем Послании народу Казахстана Президент Республики Казахстан К.К. Токаев снова заострил внимание усилению борьбы с этим социальным злом. «С повестки дня не сходит вопрос системной борьбы с коррупцией. Необходимо восстановить антикоррупционную экспертизу проектов нормативных правовых актов центральных и местных органов с участием экспертов и общественности. Следует законодательно и нормативно регламентировать ответственность первого руководителя ведомства, в котором произошло коррупционное преступление. Надо также предусмотреть строгую ответственность сотрудников самих антикоррупционных органов за незаконные методы работы и провокационные действия. Им не должно быть места в следственной практике», подчеркнул Глава государства.

Дастан БЕЙСЕНБЕКУЛЫ,
судебный пристав СМЭС Алматинской области.

БОЯТЬСЯ НЕ НУЖНО – НУЖНО ЗНАТЬ!

ВИЧ/СПИД – одна из важнейших и трагических проблем, возникших перед человечеством в конце XX-го века, и вошедшая вместе с нами в XXI век. ВИЧ-инфекция приобретает массовое распространение во всем мире и создаёт угрозу не только личной, общественной, государственной безопасности, но и угрозу существования человечества. ВИЧ-инфекция угрожает будущему страны, поскольку в группу риска попадает молодое, работоспособное население в репродуктивном возрасте. На сегодняшний день огромный рост числа ВИЧ-инфицированных обусловлен рискованным половым поведением и «незащищенными» сексуальными контактами. Второе место среди причин инфицирования занимает употреблением наркотических веществ, требующих инъекционного введения.

Инфицированные люди являются источником инфекции на протяжении всей своей жизни, поэтому все мероприятия должны быть направлены на профилактику путей передачи, повышение уровня информирования населения, внедрение образовательных программ в учебных заведениях.

В целях усиления мотивации молодых людей в отношении выбора и поддержания здоровых форм поведения ОО «КОС КАНАТ ЖЕТЫСУ» совместно с Центром по профилактике и борьбе со СПИДом проводят доступные профилактические мероприятий в профессиональных колледжах и школах г.Талдыкорган основная цель которых повышение уровня информированности по профилактике ВИЧ, формирование навыков безопасного, ответственного поведения.

Повсеместная, доступная, регулярная информация о ВИЧ-инфекции, ее развитии, проявлениях заболевания, его профилактике и лечении нужна молодежи: чтобы снизить до минимума риск заражения и распространения заболевания; чтобы терпимей относиться к ВИЧ-позитивным людям; чтобы продолжать жить и не стать изгоем, если заражение по какой-либо причине произошло.

Мероприятия проводятся с участием выездной бригады, в состав которой вошли сотрудники НПО и врачи эпидемиологи. Сотрудники проекта организовали мероприятия, на которых студенты города смогли получить подробную информацию с показом презентации и видеороликов, прошли индивидуальное консультирование, познакомились с примерами из жизни, получили информационный материал и средства защиты. 15% участников пожелали пройти тестирование на ВИЧ и узнать свой ВИЧ статус.

ОО «КОС КАНАТ ЖЕТЫСУ»

НАРЫҚ

Басқаға тоқтам болсада, қу кеңірдекке тоқтам жоқ. Жоо-жоқ, қу кеңірдек дегенге жемқорлық саласын меңзеп отыр екен деп қалмаңыз. Күнделікті тұтынып жүрген азық- түлікті айтам. Байлар шалқып кедейлер кебенегін сүйретіп жүрген бұ заманда, біреу тоқ, енді біреулері аш құрсақ жүр. Әлеуметтік дәрежесі төмен отбасылар мешіттен, одан қалса қайырымды жомарттардың алақанына қарап қалғаны жасырын емес-ті.

АЗЫҚ-ТҮЛІКТІҢ САПАСЫНА КІМ КЕПІЛДІК БЕРЕДІ?

АҚШ-тың көк қағазының құны көтерілген сайын, теңселген теңгенің құны құлдырады. Ал бұл аттаған әр қадамың тиын-тебенге айналған бүгінгі қоғамда жарлыны жасқап, жақыбайларды жарылқап тұр. Екінің бірі кәсіпкер, өнім өндіруші болып кете алмайды. Қолынан келген істі дөңгелетіп, қолынан келмегендер соларға жалданып жүр. Ал, олардың тапқан-таянғандары көңіл көншітпейді. Көзінің жасын қара нанға шылап жүргендер нарық заманында жетіп артылады.

еттерді сатпай жатқанына ешкім де кепілдік бере алмайды. Себебі, олар да етті тасымалдаушы делдалдардан сатып алып, үстіне баға қосып саудалайды. Өткенде сонау Шымкенттен бір құда баламыз келіп, Қапал өңірін аралап малдың бағаларын біліп кетті. Мал өсірушілер келісімді бағаға келіссе, көтерме бағамен сатып алып, шымкенттен ары Өзбекстанға өткізуге болатынын айтып қалды. Бұрындары АҚШ-тан әкелінетін тауықтың сан еттері сондай деуші едік, енді сынықтан басқаның бөрі

да нарықтық бағаға көшкен сыңайлы. Аты-жөнін атамауды өтінген ет сатушылардың бірі «Қазір қарапайым халықтың көбі тауық етімен ет павильондағы сүйек-саяқтарды сатып алып жатыр» - дейді. Иә, тұтынушы қалтасына қарай қажетті азық-түлігін сатып алуда. Қымбат екен деп таңдайын қағып, шығып бара жатқан адамдар да жоқ емес. Өзекті өртейтіні де сол күнделікті тұтынатын азық-түліктің мың құбылуы. Теңге теңселген сайын, бағасы аспандайтын азық түлікті тасушы делдалдар да тасымал бағасының артқанын айтуда. Жалдайтын көлік, оған жұмсалатын жанармайды қосыңыз дейді. Көкөніс сатып тұрғандар да тұратын орындары мен салығы және өзіне түсер пайданы өсептеп отырғандарын тілге тиек етуде.

Алтынай, қала тұрғыны: «Көп балалы жанұямыз. Тапқан таянғанымыз тек азық-түлік пен коммуналдық төлемдерден артылмайды. Жолдасым күзетте істейді. Сенбілік базардан көкөністерді молынан алуға тырысамыз. Шынын айтайын ет дегенді жиі жей бермейміз. Тауық етінен тағам жасаймын. Көп қабатты үйде тұратындықтан, көкөністерді де сақтай алмаймыз» десе, ет повилонында тілдескен кейіпкеріміз де ауыл шаруашылығы аймағында тұрып, көкөністі де сырттан алатынымызды айтып налыды. «Кез-келген жерге барып қараңызшы, қыл аяғы қарбыз да шымкенттен әкелінген. Қызылағаш, Қараталдың қарбыздары бар. Басқа-басқа, Жетісу өл-кесі шыбық қадасаң шынарға

тұрса, мына базарды аралап азық-түлік арқалап жүргендер жергілікті өнімді алар еді ғой. Жергілікті өнім жоқ емес, самсап тұр. Бірақ, бағасы сырттан келген өнімдерден кем емес. Бізде қалай, базарға атқамінерлер келе жатыр десе, баға қаспен көздің арасында құлдырап шыға келеді. Кеткен соң сол баяғы таз көпешін киіп тұрады. Ал, етті көріп тұрсыңдар, бағасы аспандап тұр. Бұл да өзіміздің өңірде өсірілген шаруалардың өнімдері. Енді оған бағаны түсір деп қалай айтасың. Оны сатып алып жүрген делдалдар біледі. Оларға тікелей базар маңынан өз өнімдерін саудалайтын дүңгіршектер көптеп ашылса, сауда да бәсеке болар еді. Бірер-саран ғана әлеуметтік дүкендер бар. Ол мына халықтың қай жыртығын жамайды. Біз сияқты зейнеткерлер ұдайы дәмі тіл үйретін ет ала алмаймыз. Кейде сатып алғанымыз қатты ет болып шығады. Түріне қарап ажырататын маман едім. Жас малдың еті деп алғаным тісім өтпей қапаланам, не беріп семіртетінін бір құдай білсін» – дейді ол.

Міне, екі адамның пікірі бүкіл базардағы өнімдердің бағасы мен сапасын айшықтап тұр. Сатушыларды күндеп, тілдеуден аулақпыз, олар да күн көрістің қамымен бірді-екіге қосып жүрген пенделер. Алайда, ішіп-жеп отырған азық-түлігіміздің сапасы қай дәрежеде. Өгарәки мал өнімімен айналысатындар әлгіндей дәрі-дәрмекпен мал семіртіп сатса, бұқара халықтың обал сауабын арқалайды. Мұндайда халық: «Құдайдан қорықпағаннан қорық» деген. Сауда жасасаң да, адалынан нәсіп жинағанға

Коммуналдық төлемдерден бөлек, күнделікті ішіп-жемі мен киер киімдеріне бақыр санап қалған орта дәрежедегі отбасылар тұрмақ, мемлекеттік қызметте істейтін қызметкерлердің өзі базардағы азық-түліктің бағасын көріп бастарын шайқап жүр. Сенбі күні ұйымдастырылатын жәрмеңкелердің өзінде айлыққа алған 80000-ын түкке жетпей қалады - деп налиды бір досымыздың бәйбішесі. «Жолдасым екеуіміз екі жақтап жұмыс жасасақ та жетпейді. Балаларды күнделікті мектепке жіберу, киіндіру, ел қатарынан қалдырмай, спорттық және түрлі шараларға қатысуының өзі қаражат. «Былай тартсаң арба, былай тартсаң өгіз өледінің кері». Айдан-айға тапқан табысыңды сығымдап жүргенің» - деп кейіді. Оны қойшы, тапқаныңды саудагерге санап бергенде жеп отырған асың адал ма, харам ба? - деген күдік көңілді күпті етіп жүр. Себебі, қазір ақшаның соңына түскендер ет сату үшін байлаған малдарын укол салып семіртеді екен. Сұмдық деп жағасын ұстады. Оған несін таңғалып жүрсің, мал базарына барып ақырын сыр суыртпақтасаң, мал сатушылар байқаңыз ана мал дәрі-дәрмекпен семірілген - деп күбірлеп тұрады. «Қазір қарағайдан шайыр, адамнан қайыр кеткен заман». Обал-сауап дегенді ілуде біреу ойламаса, көзінді бояп көңілдегі бағасына саудасын саудалай береді. Оны айтасың әр сенбі күні өтіп жүрген «Жетісу» коммуналдық базарындағы ет сатып тұрғандардың басым бөлігі ауылдан келмегендер, қала орталығында ет сатып жүргендер таразысын көтеріп сонда қонжияды. Олардың таразыдан бір, әлгіндей дәрімен семірілген

өзімізге де жұқты. Әріптесімнің жұбайы айтқан әңгімеден кейін аяндап базардағы азық түліктің бағасын білуге бардық. Әуелі Шевченко көшесінің бойындағы көтерме базарға бас сұқтық. Мұнда бір қап сәбіздің , картоптың көтерме бағасы 85 теңге, қырыққабаттың көтерме бағасы 90 теңге, ал түрлі жеміс-жидектердің бағалары 300-600 теңге аралығында болса, дәл сонымен көршілес отырған екінші көтерме бағалар картоп 70 теңге, ұсағы 50 теңгеден, ал жуа 60 теңге болса, лазы 200 теңге, алманың килограммы 250-300 теңге аралығында. Көкөністі көтерме бағамен алып килограмдап сатып тұрған саудагерлердің қойған бағасы картоптың бір киллосы 140 теңгеден, қырыққабат 150 теңге, лазы 250 теңге, анардың бағасы 700 теңге, алма 350-400 теңге, банан 650 теңгеден, қияр 300 теңге, қызанақ 350 теңге. Сол маңда орналасқан азық түлік дүкеніне кіріп, Көксу қант зауытынан шыққан бір қап қант 6000 мың теңге, ал киллосы 230 теңгеден, ұн бағасы 25 киллограмдық 3000 теңге, 50 кг. 6 700 теңге екенін көрдік. Осыдан-ақ ұннан жасалатын макарон тағы басқа да азық-түліктердің бағасын пайымдай беріңіз. «Ет дегенде бет бар ма» дейтін қазақ енді қызылсырап жүрмесе деңіз. Себебі қаладағы Шевченко көшесіндегі әлеуметтік дүкен саналатын сау-да үйінде жылқы етінің бағасы 1900 теңге, сиыр еті 1700 теңге, қазы 2000 мың теңгеден дейді. Салыстырмалы түрде сол маңдағы ет павильонына кіріп көрдік. Онда да тура осы баға. Демек, әлеуметтік дүкеннің сатушылары

айналады. Бұрын өзім осы салада қызмет жасадым. Бір-екі рет жергілікті өнімді алып жеп көрдім, дәмі су татидаы. Басқа-басқа тура осы көкөністі делдалсыз-ақ, тікелей базарға жеткізуге ешбір әкімнің құзыры жүрмей-ақ қойды. Нарықтық жүйе болған соң, әр аймақтың өнімі саудаланатын шығар. Осылармен Жетісу көкөнісітері бәсекелес әрі төмен бағада

не жетсін?! Бахара сүресіндегі 275 аятында малдарыңды бұзықтықпен жемендер десе, хадисте кәсіптің ең абзалы өз қолымен іс істегені - деген. Ол аз десеңіз, сауданы халал, өсімді харам еткен. Осыны кейбір саудагерлер қаперіне алып та қоймайды. Олар да өсіммен бірге келген мол табыстан бастары айналып жүр.

Айтақын МҰХАМАДИ

СЕМИНАР

Сонау 1950 жылдан бері өндіріс көзіне айналған бұл дақыл Жаркент өңіріне сіңісті болған. Ел басына күн туып, ер етігімен тобығынан қан кешкен соғыс заманында тағам ретінде асып, қуырып жеп, талқан жасап, қорек ретінде қажетіне жаратқан Н. Хрущевтің дәуірінде Қазақстанның барлық аймағына дерлік өсірілген болатын. Алайда, солтүстік облыстардың ауа райына байланысты жүгері дақылының пісіп-жетілуі мүмкіндік бермеген. Сол кезеңдерде адамзаттың азығы, әрі мал шаруашылығы сүрлем болған бұл дақылдың сорттары жаңартылып, өсіріліп келеді.

Кеңес одағы ыдырамай тұрғанда Панфилов ауданының атағы жер жарып тұрды. Екі мәрте Социалистік ебек ері Н. Головацкий, Ы. Қожахметов, Н. Сауранбаев, Ш. Нұғыманов тағы басқа да

мәселе, жүгерінің жаңа сорттарын таныстыру болды. Бес бірдей компания қатысқан жиында тыңайтқыштарды, басқа да химикатты тарататын компаниялардың өнімдерімен танысу болды. Дала аруын өсіруде «Көктал Агро» шаруашылығы жеткен жетістіктерге келсек, былтыр гектарына 20 тонна 200 центнерден өнім алса, «Ернар» шаруа қожалығы «пионер» тұқымынан гектарына 16 тонна алған. Аудан диқандарының негізі осы «пионер» тұқымын егеді. «Қожамбердиев» шаруа қожалығы «Будан» тұқымдарды егіп, аудан диқандарына таратуда. Шетелдік «будан» тұқымының бағасы қымбат дейді шаруалар. Бір қап тұқымның бағасы 51-52 мың теңге көлемінде көрінеді. Айтұлы жиында Алматы облысы ауылшаруашылығы басқармасының басшысы

ЖҮГЕРІ ӨСІРУ ІГЕРДІ ҚАЖЕТ ЕТЕДІ

шаруашылықтар одақтың қызыл туын бермей, шетінен миллионер колхоздар атанғаны күні кеше ғана еді. Заман өзгеріп, Қазақстан тәуелсіздігін алып, баяғы мүйізі қарағайдай ірі шаруашылықтар тарап, нарықтық экономикаға ойысқан, «Балапан басымен, тұрымтай тұсымен» кеткен кезде, жердің бәрі жекешеленіп, абдырап қалған шаруалар мең-зең күйді бастарынан кешті. «Өлмегенге өлі балық жолығады» - дегендей, әркім өз күнін көріп, жүгері өсірушілер ескі-құсқы техникалармен өлместің күйін кешті. Өндірген өнімдерін өткізе алмай аңыраса, сырттан келген пысықайлар шаруалардың ала жаздай бел шешпей, маңдай терімен өндірген жүгерісін төмен бағамен сатып алып жүрді. Аудандағы жүгері өңдейтін кәсіпорынға өндірген өнімдерінің өзін өткізу мұңға айналды. Қырымдарда қар астында қалып, мал азығына да жарымай қалған дәуірлерді бастан кешті. Аудан көлеміндегі елді мекендердің шағын шаруаларының күзде жүгері төгетін қырымдарының екеуі ғана «Пенжім» ауылындағы екі қырман ғана қайта қалпына келтіргенімен, кейбірі әлі күрделі жөндеу көрмеген. Өткен ғасырдың орта шенінен бастап жүгері өсірумен түпкілікті айналысып келетін жаркенттік шаруалар үшін бұл өндіріс көзіне айналды. Жалпы дала аруының тарихына көз сүзсек, әлемдік ауыл шаруашылығының тіршілік көзіне айналған дақылдың дәнімен өзегінің өзінен және сабағынан 200-ден астам халық тұтынатын азық-түліктер мен өнеркәсіп өнімдері жасалады екен. Міне, осы дақылды нарық заманына орай бейімдеп, жаңа технологияны игере отырып, жергілікті шаруалардың өсірген жүгері өнімін жетілдіре түсуді мақсат еткен семинарды аудан әкімі Талғат Өмірәлиев кіріспе сөзбен ашты.

- Баршаға аян, Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың 2019 жылдың 2 қыркүйегінде жариялаған «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты халыққа Жолдауында агроөнеркәсіп кешенін дамыту жөнінде ерекше тоқталып, «Мемлекеттік қолдаудың барлық шараларын елімізге заманауи агротехнологияларды ауқымды түрде тартуға бағыттау қажет» деген болатын. Мұның мәні өте зор. Ақиқатында, қазіргі ауыл шаруашылық өндірісі еңбекті ұйымдастыруда қалыптасқан озық

ДАЛА АРУЫ АТАНҒАН ЖҮГЕРІ ӨНІМІМЕН АЙНАЛЫСАТЫН ПАНФИЛОВ АУДАНЫНЫҢ ДИҚАНДАРЫ КЕШЕГІ КЕҢЕСТІК ДӘУІРДЕН БЕРІ ЖҮГЕРІ ЖӘНЕ МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫМЕН АЙНАЛЫСЫП КЕЛЕДІ. ЗАМАН АҒЫМЫНА ҚАРАЙ НАРЫҚТЫҚ ЖҮЙЕДЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗЕ ОТЫРЫП ЖҮГЕРІ ТҰҚЫМЫНЫҢ АЛУАН ТҮРІН БАПТАП, ОНЫ ӨҢДЕЙТІН КӘСІПОРЫНДАРҒА ЖӨНЕЛТКЕНШЕ БЕЛ ШЕШІП ЖАТПАЙТЫН ДИҚАНШЫЛАР КӨКТАЛ АУЫЛЫНДА «КӨКТАЛ АГРО» ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІНДЕ АЛҚАЛЫ ЖИЫН ӨТКІЗДІ. ОҒАН ОБЛЫС ӨҢІРІНДЕГІ ЕҢБЕКШІҚАЗАҚ, ҰЙҒЫР, ІЛЕ ЖӘНЕ ЕСКЕЛДІ АУДАНДАРЫНЫҢ ЖҮГЕРІШІЛЕРІ, АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ МАМАНДАРЫ, ҒАЛЫМДАР ҚАТЫСТЫ. АЛҚАЛЫ ЖИЫНДЫ ПАНФИЛОВ АУДАНЫНЫҢ ӘКІМІ ТАЛҒАТ ӨМІРӘЛИЕВ АШТЫ.

тәжірибелер мен ұтымды жаңа технологияларды тиімді қолдана білуді өте қажет ететіні рас.

Осы тұрғыда ой өрбітсек, облысымызда егіншілер мен малшылар арасында еліміздегі және алыс-жақын шет елдердегі ғалымдармен бірлесіп семинар-кеңестер өткізу, оқулар ұйымдастыру бел алды. Мұның ауыл шаруашылығына

Оған жету үшін қолдан келгеннің бәрін жұмылдыруға тырысамыз. Уақыт үрдісімен тұрақты қадамдасып отыру үшін Панфилов ауданында жыл сайын егін егу мен астық жинау науқандарының алдында техникалар мен тыңайтқыштар, дәрі-дәрмектер тарататын отандық және шет елдік кәсіпорындармен, ғалымдармен бірлесіп семинар-кеңестер өткізуді

Мақсұт Джапаров, «Коктал агро» ЖШС директоры, қазақ өсімдіктану ғылыми зерттеу институты жүгері дақылының кафедра меңгерушісі, биология ғылымдарының докторы, профессор Жәнібек Оханов, Қазақ өсімдіктану ғылыми зерттеу институты жүгері дақылының кафедра меңгерушісі, биология ғылымының докторы, профессор Айман Омарова, Қазақ өсімдіктану ғылыми институты егін шаруашылығы кафедрасының меңгерушісі, биология ғылымының докторы, профессор Қанағат Баймағанбетова, Бараев атындағы солтүстік ғылыми зерттеу институтының директоры Кенже Абдулдаев, «Corteva Agriscience tm» сауда компаниясының басшысы Татьяна Кудрина, «Eurasia Group» компаниясының сауда менеджері Алмат Нүрекеев, «Pioneer» компаниясының өкілі Нұрлан Құлмұратов, «Tukum.kz» ЖШС директоры Талғат Әбдірахманов, «Будан» ЖШС ғылыми-іріктеу тобының басшысы Дилляра Айгозина, «ASK Kazakhstan» ЖШС бизнесті дамыту жөніндегі менеджері Бақытжан Бахаутдин қатысып, жүгері тұқымын жаңғырту туралы ойларын ортаға салды.

Жаркент өңірінде жүгеріден «Крахмал» сірнесін шығаратын Зәкір Кузиев басқаратын кәсіпорын бар. Одан бөлек экономикалық аймақта атанған аудан төңірегіндегі шекаралық бекет маңында тағы да екі зауыт, Шамалғанда жүгері қабылдайтын кәсіпорындар жүгері қабылдауға дайын екендіктерін айтуда. Бірақ, сатылым бағасы әлі белгіленген жоқ. Бұған дейін жаркенттік жүгерішілер өндірген өнімдерін 35 теңгеден саудалап келген болатын. Биыл баға одан жоғары болуы, яғни, алпыс теңгенің көлемінде болуы бек мүмкін. Өйткені дала аруына деген сұраныс жоғары. Жігерді, жүректілікті қажет ететін дала аруы шашағының өзі де дәріханаларда сұраныста. Биыл көктем жай шығып, шаруалар үшін қолайсыз болды. Енді егін науқаны жай басталуда. Қоңыр күз жылы болып, ауа райы қолайлы болса деген диқандардың Алладан тілеуі осы ғана.

тигізер көмегі өте көп. Биыл облысымызда жалпы 80 мың гектарға жуық жерге жүгері өсіріліпті. Соның 26 мың гектардан астамы - соңғы алпыс жыл ауқымында жүгеріні жетекші дақыл ретінде баптап келген жазиралы Жаркент өңірінің егіншілерінің еншісінде. Бұл өңірде «дала аруын» баптаудың мол тәжірибесі де, тиянақты технологиясы да қалыптасқан. Былтыр 25885 гектар жерге егілген жүгерінің әр гектарынан 63,7 центнерден өнім жиналыпты. Биыл бұл бағлан дақыл 26007 гектарға егілген. Ендігі мақсат - сол былтыр қол жеткен жетістікті төмендетпеу.

дәстүрге айналдырдық. Осы шаралардың тиімді ұйымдастырылуына облыс әкімі Амандық Ғаббасұлы мен облыстық ауыл шаруашылық басқармасы жанды көмек көрсетіп жүргенін айта кетуге тиіспіз - деген аудан әкімі егіншілік саласын, ел байлығын есеп арттыруда шетелдік және өзіміздің ғалымдарды тарта отырып, жаңа технологиялар арқылы мол жетістікке жетуге болатынын тілге тиек етті.

Жылдан-жылға егіс көлемі ұлғайып отырған ауданда ең басты мәселе, ол шаруалардың өндірген өнімін тиісті бағаға өткізу. Семинарда көтерілген басты

Дүйсенбі - Понедельник, 30 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15 «Konil tolqyny»
06.25 «Мәселе»
07.00 «ТАҢШОЛПАН»
10.00,18.00 Телехикая
«Қайран күндер»
12.00, 13.10, 00.45 НИЕТ
13.00, 17.00, 20.00, 00.15,
04.05 АҚПАРАТ
14.00, 21.30 Т/х «Қашқын»
15.00, 22.25 Т/х «Жат мекен»
16.00 АПТА
16.50 «100 бизнес бастауы»
20.35, 02.25 «Ашық алаң»
23.25 «Судағы із»
03.15 «Қалампыр»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00, 10.00 «Макс Грин и инопланетяне»
07.30, 08.10. 09.10 ТАҢҒЫ ХАБАР
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.30 Т/х «Мәдениет үйі»
11.00, 16.00 Т/х
«Пәленшеевтер-2»
12.25 Мегахит
14.15, 22.30 Т/х Махаббатым жүрегiмде»
15.00 Т/х «Пауза»
17.00 Ток-шоу «Білім»
17.30 Т/х «Листопад»
19.30, 00.00 Қорытынды жаңалықтар
20.00 Т/с «Разия»
20.45 Тұсаукесер «Прайм тайм»
21.00 Итоги дня
23.15 «Мектеп» деректі драмасы
00.30 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Избранное за неделю»
07.45 «Алдар Кесе туралы ертегілер»
08.00 Мультфильм
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/х «Бір болайық»
12.20 «Той жыры»
13.00 «Елорда лайф»
13.20 Т/с «Истребители»
15.20, 00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 Д\ф «Қазақстанның жаңа бейнесі»
18.30 Т/х «Алмасай»
20.00, 02.00 Жаңалықтар
20.30, 02.30 Новости «20.30»
21.00 Т/х «Жаза»
23.00 «Үмітінді үзбе»
03.00 «Саяси ринг»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.50 «Той заказ»
07.20 «Басты бағдарлама»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Жизнь других»
12.00 «Қалаулым»
14.55 Т/с «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/Женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45, 03.15 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Т/с «Другой май-ор Соколов»
01.00 «На самом деле»
02.15 «Паутина»

КТК

07.05 «КТК»
07.30 «Дау-дамайсыз»
08.00, 02.40 Т/х «Женнеттің көз жасы»

09.20 «Смеяться разрешает-ся»
12.35 «Любовь не по прави-лам»
14.40 Х/ф «Гостья из про-шлого»
16.45, 01.40 «Өкініш»
18.00 «Қара теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.40 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.40 «Шеф-4. Игра на повы-шение»
23.50 Х/ф «Осколки»
04.20-05.20 «КТК» қоржынынан»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.25 «Жыр-тамшы»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Апта /қаз/
09.50 «Жетісу ақын-жыраулары»
10.00 Апта (рус)
10.50 «Тыңдашы, айналайын»
11.00 «Спорт-тайм»
11.20 «Құтқару қызметі»
11.40 «Единый народ»
12.00 «Әсем әуен»
12.45 «Полицейская служба»
13.05 «Әсем әуен»
13.50 «Ән-тарих»
14.00 «Тілсақшы»
14.25 «Әлемнің үздік картина-лары»
14.30 «Тұжырым»
15.00 К/ф ««Тақиялы періште»»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Жетісудың ақын-жыраулары»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
18.45 «Әлемнің үздік картина-лары»
19.00 «Әдебиет пен адамзат»
19.30 «Ел қамы» /тікелей эфир/
20.15 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Туржорық»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 17-бөлім
22.45 «Нет-лайк»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00, 01.00 Ризамын
07.00, 20.00 Информбюро
08.00 Т/с «Адасқан ғұмыр»
09.00 Т/с «Мехектің өмірі»
10.00 Әзілдер жинағы
11.40 Кино «Супербобровы-2»
14.00 Т/с «Фазилет ханым»
16.00 Т/с «80-Е»
18.00 Т/с «Кухня»
21.00 Т/с «Интерны»
23.00 Т/с «Реальные пацаны»
00.00 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері
03.30 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 Q-eli
06.30 «Гу-гулет»
07.00, 05.15 «Айнаонлайн»
07.30, 22.40, 04.30 Т/х «Элиф»
08.50 М/ф
09.25 «О самом главном»
10.40 «Вокруг света за моне-той»
12.50 «Человек-невидимка»
15.00, 21.40 Т/х «Зың-зың Күлпаш»
16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін»
18.15 Т/с «Спецотряд шторм»
19.20 Т/с «Крепостная»
20.30, 21.05 «Гранд»
21.00 Лотерея 777
23.40 «Салем шоу»
00.00 «Чудо»
01.10 «Посольство красоты»
02.00 «КЗландия»

Сейсенбі - Вторник, 1 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15 «Көңіл толқыны»
06.30, 13.00, 17.00, 20.00, 00.15 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Қайран күндер»
12.00, 13.10 «Ниет»
14.00, 21.30 Т/х «Қашқын»
15.00, 22.25 Т/х «Жат мекен»
16.00 «Жан жылуу»
16.25 «Мәдениет жауһарлары»
16.50 «100 бизнес бастауы»
20.35, 03.00 «Ашық алаң»
23.25 «Судағы із»
00.50 Футбол
03.50 «Қалампыр»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/с «Макс Грин и ино-планетяне»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.00,19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
10.30, 17.30 Сериал «Листо-пад»
12.25 Д/ф «Бір туынды тарихы»
13.00, 20.00 Т/с «Разия»
14.00, 22.30 Т/х «Махабба-тым жүрегiмде»
15.00, 21.40 Т/х «Пауза»
16.00 Т/х «Пәленшеевтер-2»
16.45 «Қоғамдық талқылау»
19.30, 23.45 Қорытынды жаңалықтар
20.50 Новый курс
21.00 Итоги дня
23.15 Т/х «Мектеп»
00.30 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген»
07.00, 20.00 Жаңалықтар
07.30, 20.30 Новости «20:30»
08.00 М/ф «Маша и мед-ведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысын-дар»
11.00 Т/х «Бір болайық»
12.20 «Ел аузында»
13.20 Сериал «Истребители»
15.20, 00.00 Т/с «Кешіккен хат»
18.00 Д/ф «Қазақстанның жаңа бейнесі»
18.40 «Шімән апаның хикая-лары»
21.00 Т/х «Жаза»
23.00 Т/х «Үмітіңді үзбе»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Галка и Гамаюн»
12.00 «QALAYYUM LIVE»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/Женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 03.15 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Т/с «Другой майор Соколов»
22.00, 02.15 «П@УТИНА»
01.00 «На самом деле»

КТК

07.05 «КТК қоржынынан ойын-сауық»
07.30 Кешкі жаңалықтар
08.00 02.40 Т/х «Женнеттің көз жасы»
09.20 Новости (повтор)
10.00 «Шеф-4»
12.20, 23.50 Х/ф «Осколки»
14.40 Х/ф «Вторая жизнь Евы»

16.45, 01.40 Т/х «Өкініш»
18.00 Т/х «Қара теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.40 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерные новости
21.40 «Шеф-4»
04.20-05.20 «КТК қоржынынан»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.25 «Жыр-тамшы»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Туржорық
10.20 «Әлемнің үздік карти-налары»
10.30 «Әдебиет пен адам-зат»
11.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 17-бөлім
11.45 «Бала-базар»
12.00 «Ел қамы»
12.45 «Тарихнама»
13.00 «Шашу»
13.50 «Жыр-тамшы»
14.00 «Ел мен жер»
14.25 «Әлемнің үздік карти-налары»
14.30 «Желі-KZ»
15.00 «Әсем әуен»
15.30 Д/ф «Өркениет ғажайыптары»
16.00 «Бай-қуатты болайық»
16.40 «Үшінші көз»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Жетісудың батырла-ры»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
18.45 «Әлемнің үздік карти-налары»
19.00 «Диалог» /прямой эфир/
19.30 «Болмыс» ток-шоуы
20.15 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Экорейд»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 18-бөлім
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар

31 КАНАЛ

06.00, 01.00 «Ризамын»
07.00 Информбюро
08.00 Т/с «Адасқан ғұмыр»
09.00 Т/х «Мехектің өмірі»
10.00 «Базарбаевтар»
12.00 М/с «Большой фильм про поросенка»
14.00 Т/с «Фазилет ханым»
16.00 Т/с «80-е»
18.00 Т/с «Кухня»
20.00 Информбюро
21.00 Т/с «Интерны»
23.00 Т/с «Реальные паца-ны»
00.00 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
03.30 «Әзіл студио»

7 КАНАЛ

06.00 Скetchком «Q-елі»
06.30 «Гу-гулет»
07.00, 05.15 «Айнаонлайн»
07.30, 22.40, 04.30 Т/х «Элиф»
08.50 М/ф «Леди Баг и Су-перкот»
09.25 «О самом главном»
10.40, 00.00 «Чудо»
11.50, 01.10 «Посольство красоты»
12.50, 19.20 Т/с «Крепост-ная!»
13.50, 18.15 Т/с «Спецотряд «Шторм»»
15.00, 21.40 Т/х «Зың-зың Күлпәш»
16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін»
20.30, 21.05 Т/с «Гранд»
21.00 Лотерея 777
23.40 «Салем шоу»
02.00 «KЗландия»

Сәрсенбі - Среда, 2 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15 «Көңіл толқыны»
06.30, 13.00, 17.00, 20.00, 00.15 AQPAPAT
07.00 «Таңшолпан»
10.00 Т/х «Қайран күндер»
12.00,13.10 «Ниет»
14.00, 21.30 Т/х«Қашқын»
15.00, 22.25 Т/х «Жат мекен»
16.00 Тұлға
16.35 «Ақсауыт»
20.35,03.00 «Ашық алаң»
23.25 «Судағы із»
00.50 Футбол
03.50 «Қалампыр»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/ф «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.00, 19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
10.30, 17.30 «Листопад»
12.25 Тұсаукесер «Патриот»
13.00, 20.00 Т/с «Разия»
14.00, 22.30 Т/х «Махаббатым жүрегiмде»
15.00, 21.40 «Пауза»
16.00 «Пәленшеевтер-2»
16.45 «Одна история» с Май-ей Бекбаевой
19.30, 23.45 Қорытынды жаңалықтар
20.45 Prime time
21.00 Итоги дня
23.15 «Мектеп»
00.30 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем ән

АСТАНА

06.00,05.00 «Ән мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ
07.00, 20.00 Жаңалықтар
07.30, 20.30 Новости
08.00 М/ф «Маша и мед-ведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/с «Бір болайық»
12.20 «Оңай емес»
13.20 Сериал «Истребители последний бой»
15.20, 00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 «Қазақстанның жаңа бейнесі»
18.40 «Шімән апаның хикая-лары»
21.00 Т/х «Жаза»
23.00 «Үмітіңді үзбе»
02.00 «Отбасы» хикаясы
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Галка и Гамаюн»
12.00 «Қалаулым»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/ женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 03.15 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Т/с «Другой май-ор Соколов»
22.00, 02.15 «Паутина»
01.00 «На самом деле»

КТК

07.05, 04.20-05.20 «КТК қоржынынан»
07.30 Кешкі жаңалықтар
08.00, 02.40 Т/х «Женнеттің көз жасы»
09.20 НОВОСТИ
10.00, 21.40 «Шеф-3»

12.20, 23.50 Х/ф «Осколки»
14.40 Х/ф «Вторая жизнь»
16.45, 01.40 Т/х «Өкініш»
18.00 Т/х «Қара теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.40 «Астарлы ақиқат»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.25 «Жыр-тамшы»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Экорейд»
10.20 «Әлемнің үздік карти-налары»
10.30 «Диалог»
11.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 18-бөлім
11.45 «Әсем әуен»
12.00 «Болмыс» ток-шоуы
12.45 «Тарихнама»
13.00 «Шашу»
13.50 «Ән-тарих»
14.00 «Бағбан»
14.25 «Әлемнің үздік карти-налары»
14.30 «Жетісу зертханасы»
15.00 «Балдәурен»
15.40 «Единый народ»
16.00 «Жүрек сөзі»
16.30 «Ауылдағы ағайын»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Тарихнама»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
18.45 «Әлемнің үздік карти-налары»
19.00 «Ұлт пен рух»
19.30 «Болмыс» ток-шоуы
20.15 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 19-бөлім
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00, 01.00 «Ризамын» (каз)
07.00 Информбюро
08.00 Т/х «Адасқан ғұмыр»
09.00 Т/с «Мехектің өмірі»
10.00 Т/с «Базарбаевтар»
12.30 М/с
14.00 «Фазилет ханым»
16.00 Т/с «80-е»
18.00 Т/с «Кухня»
20.00 Информбюро
21.00 Т/с «Интерны»
23.00 Т/с «Реальные паца-ны»
00.00 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
03.30 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 Скetchком «Q-Eli»
06.30 «Гу-гулет»
07.00, 05.15 «Айнаонлайн»
07.30, 22.40, 04.30 Т/х «Элиф»
08.50 М/ф «Леди Баг и Супер кот»
09.25 «О самом главном»
10.40, 00.00 «Чудо»
11.50, 01.10«Посольство красоты»
12.50, 19.20 Т/с «Крепост-ная»
13.50, 18.15 Т/с «Спецотряд. Шторм»
15.00, 21.40 Т/х «Зың-зың Күлпәш»
16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін»
20.30, 21.05 Т/с «Гранд»
21.00 Лотерея ЛОТО 6/49/777 KENO
23.40 «Сәлем Шоу»
02.00 «KЗландия»

АЛТЫН БЕСІК

Сонау 19 ғасырдың аяғында іргесі қаланып, бертінде ауылшаруашылығы саласында үздіктердің қатарында болған Еркін ауылына келер жылы 90 жыл толмақ. Қаратал өзенінің аңғарында қоныс теуіп, мамыражай тірлік кешіп жатқан еркіндіктер торқалы тойдың дайындығына кіріскен. Осы орайда, Еркін ауылындағы №26 орта мектепте «Ауыл – ел бесігі» атты тарихи-танымдық конференция өтті. Жиынға ауыл ақсақалдары, құрметті азаматтары, ұстаздар мен оқушылар қатысты.

Мемлекет басшысы Қ. Тоқаевтың «Сын-дарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты жолдауында тәуелсіздіктің жетістіктерін еселеп, елімізді дамытудың жаңа сапалы кезеңіне шығару мүмкіндігі туралы тоқталған болатын. Елбасы Н. Назарбаевтың «Ауыл – ел бесігі» жобасын жүзеге асыру одан әрі жалғасын табады. Шағын елді мекендерді дамытуға қатысты күрделі мәселелер де шешімін табар күн алыс емес. Оған дәлел, аталған жобаны жүзеге асыру үшін биыл бөлінген 30 миллиард теңгеге қосымша алдағы үш жыл ішінде 90 миллиард теңге қарастыруды Мемлекет басшысы үкіметке тапсырған болатын. Ауыл тұрмысының жағдайы түзелмей, ауыл шаруашылығының ілгерілеуі мүмкін емес. Сол себепті, бөлінген қаражат ауыз су, газбен қамту, инфрақұрылымдық мәселелерді шешуге жұмсалады. Жиында Елбасының ауылдағы қараша қауымға көңіл бөлген айтулы жобасы талқыланып, тұрғындар келешекте әрбір елді мекен көшкен елдей қаңырап қалмайтынын көңілге медет қылды.

Өскелең ұрпақтың туған жерге, ауылға деген құрметін арттыруды мақсат тұтқан конференцияда Еркін ауылының тарихынан сыр шертіліп, өткені мен бүгіні жөнінде әсерлі әңгімелер айтылды. Өңірге еңбегін сіңіріп, ауылдың өркендеуі үшін аянбай тер төккен ардагерлердің өмірін оқушылар өнеге тұтты.

ЕЛДІК ПЕН ЕРЛІКТІ ТУ ЕТКЕН ЕРКІН

Еркін ауылының топырағынан талай ел басқарған билер, батырлар, қоғам қайраткерлері мен ақын-жазушылар, өнер тарландары түлеп шыққан. Олардың әрқайсысының есімін ауыл тұрғындары мақтанышпен айтады. 1970-1980 жылдары Еркін ауылының біраз азаматы ерен еңбектері үшін үкіметтің жоғарғы орден-медальдарымен марапатталған. Атап айтсақ, Ғани Мамытов Еңбек даңқының II және III дәрежелі иегері, механизатор, атақты комбайншы Серік Саутовқа «Еңбек қызыл ту» ордені табысталды. Бұл өңірден

облысқа аты шығып, еңбегі көпке әйгі болған механизатор әйелдер де шыққан еді. Қарашаш Батырова, Нұрсипа Күнгеева, Қ.Бұршақбаева, Л.Скотрева, Күлтай Мұрашова, Елена Мартыненко, Күлтай Мұрашова, Қатира Тазобекова сынды ана-ларымызды мақтанышпен атап өтуге болады.

Конференцияға қонақ ретінде Еркін ауылдық ардагерлер кеңесінің төрағасы Тортай Ізбасқанов, жазушы-баспагер Ырым Кененбай, Еркін ауылдық ақсақалдар кеңесінің мүшесі

Арыстан Бибатыров, Ермұхан Байқадамов №11 орта мектептің мұғалімі Ләззат Барлыбаева, Талдықорған қалалық маслихатының депутаты Темірболат Ақжан және облыстық «Жетісу» газетінің тілшісі Қажет Андас шақырылды. Қонақтар конференция тақырыбына сай баяндама әзірлеп, Еркін ауылының келешегі туралы келелі ойларын ортаға салды. Туған топырағының тарихын зерделеп, кішігірім ғылыми жоба әзірлеп жүрген Айшабибі Абайқызы сынды оқушының да ізденімпаздығы көңіл қуантты.

Ауыл тарихына көз жүгіртсек, бұл өңірге алғаш болып Садық пен Сыдық есімді ағайынды жігіттер қоныс тепкен. Тіпті, алғашқыда ауыл осы азаматтардың есімімен аталған деседі. Кейіннен ұжымдастыру жылдары «Еркін» ұжымшары ұйымдасып, артынша шағын шаруашылықтармен біріктіріп «Қазақстанның 30 жылдығы» ұжымшары аталған. Еркін совхозы 1983 жылы Талдықорған қаласының құрамына қосылғаннан кейін қала маңындағы кішірек шаруашылықтарды біріктіріп қаладағы жеміс-жидек консервілейтін зауытты қосып, «Береке» агрофирмасы болып қайта құрылды. Бұл шаруашылықтың көкөніс өндіру жоспары 28 мың тонна көрсеткіште болатын. Сол кезде одақ бойынша үшінші орында тұрған еді. Күніне 3 мың тонна сүт сауылып, талай тұрғынды жұмыспен қамтыған. 1976 жылы Д.Қонаев мал комплексін ашып, өнім беру деңгейі өрлей түскен. Ал, 2000 жылы «Береке» – «Еркін» совхозы болып қайта құрылып, бүгінге дейін сол атау бекітіліп отыр.

Бүгінде Еркін ауылының тұрмысы жаман емес. Қызмет көрсету мекемелері, орта мектептер мен демалыс үйі, аурухана бар. Қала іргесінде отырғандықтан тұрғындардың да тұрмыс деңгейі жақсы. Қатынас қолайлы болғандықтан, еркіндіктердің басым бөлігі Талдықорған қаласының мекемелерінде қызмет атқарады.

Осылайша, өткенін мақтанышпен еске алып, келер күнін жарқын болашақпен байланыстырған ауыл еркін тыныстап тұрғандай әсер қалдырды.

Д. БЕЙБІТ.

ӨНЕГЕ

Үлкенді аға деп, кішіні бауыр деп адами қасиеттерімен дараланып тұратын Төлеу ағамыз Отанына 1997-ші жылы оралып, Алматы облысы, Қаратал ауданына көшіп келді. Шетелде мол тәжірибе жинап, абырой атаққа ие болған аға ұстаз өзінің өмірлік тәжірибесіне сүйене отырып көптеген озат шәкіртті тәрбиелеп қанаттандырды. Жемісті еңбегінің нәтижесінде тәрбилеген қаншама оқушылары мектепті үздік бітіріп арман тілектеріне жетіп, екі елде ерен еңбек етуде.

Оның математика пәнін оқыту «Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктерді шешудегі тиімді әдіс-тәсілдері», «Ұлттық бірыңғай тестке нәтижелі дайындалу тәсілдері», «Квадрат теңдеулерді тез, қатесіз шешу тәсілдері», геометрия пәнінен «Үшбұрышты шешу» оқу-әдістемелері ұстаздарға үлгі болып, тәжірибесі мұғалімдер мен мектептерге кеңінен насихатталған. Жоғарғы санатты, тәжірибелі ұстаз ретінде аудан, облыс, министрлік марапаттарының иегері.

Төлеу Көртенбайұлының Моңғолиядағы Найман руының шежіресін жинақтап, «Найман-Бура шежіресі» деген атпен шығарған кітабына Қазақстан ғалымдары да өз бағасын берді. Ағамыздың асыл жары Дөтейқызы Валия

ТӨЛЕУ КӨРТЕҢБАЙҰЛЫ 1974 ЖЫЛЫ МОҢҒОЛИЯ ЕЛІНДЕ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫН ҮЗДІК БІТІРІП, АУДАНДЫҚ ОРТА МЕКТЕПТЕ МҰҒАЛІМ, ОҚУ ІСІНІҢ МЕҢГЕРУШІСІ, ДИРЕКТОР ҚЫЗМЕТІН АБЫРОЙМЕН АТҚАРҒАН ҰЛАҒАТТЫ ҰСТАЗ.

ҰЛАҒАТТЫ ҰСТАЗДЫҢ ДАРА ЖОЛЫ

да Монғолия елінде медицина институтын акушер-гинеколог, Д.Сүхэ-батор атындағы партия жоғарғы мектебін саясаттанушы мамандығы бойынша бітірген абзал жан. Мамандығы бойынша дәрігер, әкімдікте әртүрлі қызмет атқарып, тарихи отанына келгелі Қаратал аудандық ау-

руханада дәрігер, Қытай елінің мемлекеттік денсаулық сақтау саласындағы "LIKE", "Luk-Life" корпорациясының Орта Азиядағы филиалында кеңесші-дәрігер қызметін атқарған. Қазақстанда білікті шығыс медицина маманы ретінде етене танымал. Сонымен қатар әнші

ретінде тоқсаныншы жылдары Моңғолия елінде жалпы халықтық байқаулардың жүлдегері болса, отбасында ардақты ана аяулы жар ретінде төрт бала, он немере сүйіп отырған әже. Тәрбиелеп өсірген екі немересі Нұр-Отан мен Ернұр әже жолын қуып, халықаралық ән бауқауының бірнеше мәрте жүлдегері атанды.

Төлеу ұстаздың тегіне келсек, 1940-1950 жылдарда Шығыс Түркістанда болған ұлт азаттық күрестің қазақтарға әкелген қасіреті орасан зор еді. Атасы 1905 жылы туып, 1945 жылы ұлт-азаттық күресте ерлікпен қаза тапқан Шауқарұлы Көртенбай Моңғолия қазақтары арасынан XX ғасырда халық батыры атағын алып, тарихта аты қалған бірден бір қазақ еді. Көртенбай ақсақал жасында араб және моңғол әріптерін өз бетімен оқып үйренген, аймақтың прокуратура, сот мекемелерінде қызмет атқарған. 1944 жылы Моңғолия Қарулы күштері бас қолбасшысының арнайы қаулысымен құрылған ерікті әскери тобының құрамында жүзбасы, штаб мүшесі болған. Атса мерген, күресте балуан, ба-

тыл ержүрек азамат болғаны туралы замандастары ел арасында көп айтса, тарихи кітап деректер де жазылып, мемлекеттік мұрағатта есімі мәңгі сақталып қалған тұлға. 1945 жылы Алтай аймағының орталығы Сарысүмбені азат еткен шайқастағы асқан ерлігі үшін Исламұлы Оспан батырдың жарлығы, Моңғолия үкіметінің ұйғарымы бойынша Көртенбай Шауқарұлына «Алтай халқының батыры» атағы берілген.

Көртенбай ақсақалдың жұбайы Абақ керей, шеруші руының кербез қызы атанған Бұқатқызы Мәшине 1906 жылы туып, 1969 жылы дүниеден өткен. Азғана ғұмырында алты бала тәрбиелеп, өсірген. Олардың дені мемлекеттік деңгейдегі қызметтерге көтеріліп, министрлікке дейін барған азаматтар болды.

Ұлағатты ұстаз Төлеу Көртенбайұлының өмір жолы туралы өскелең ұрпаққа өнеге етіп кітап жазылса аздық етпес.

**Құрметбек
САНСЫЗБАЙҰЛЫ**

ІЛИАС ЖАНСҮГІРОВ -125

Биыл қазақ әдебиетінің аса көрнекті өкілі, қазақ поэзиясына революциялық өзгеріс әкелген дүлдүл ақын, әдебиетіміздің барлық жанрына елеулі еңбек сіңірген Ілияс Жансүгірұлының туғанына 125 жыл. Күллі мәдени мұраларымызды, оның ішінде рухани құндылықтарымызды жинақтау, зерттеу мен зерделеу – уақыт талабы. Ұлылардың мұрасы да, мұраты да, атақ-даңқы да, бүгінгі мерейтойы да кейінгі ұрпаққа үлгі.

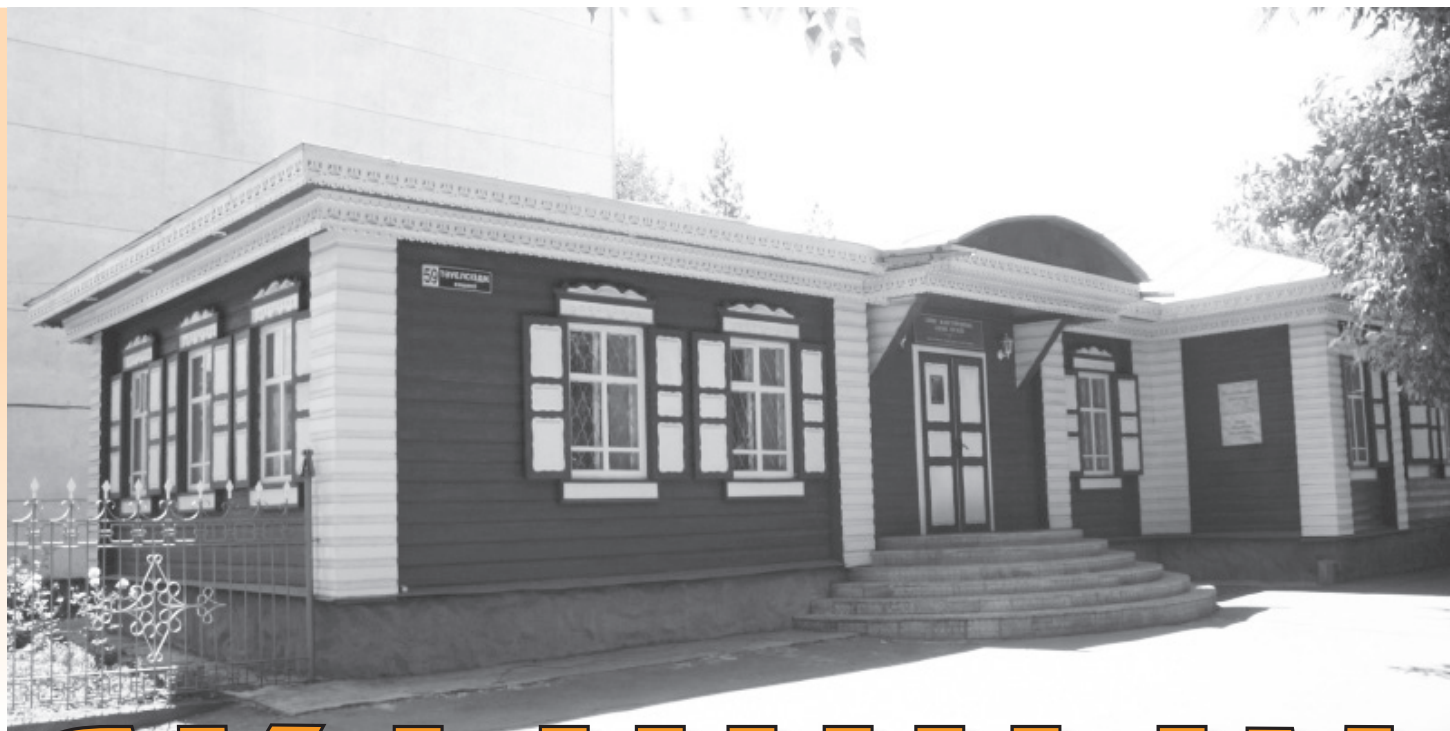
Жыр дүлдүлі Ілияс Жансүгіровтің шығармаларын көпшілік арасына кеңінен насихаттау мақсатында жер жәннаты Жетісудың орталығы Талдықорған қаласында 1984 жылы ақынның әдеби музейі ашылып, халыққа қызмет етіп келеді. Алты бөлмеден тұратын музей үйінде Ілияс Жансүгіровтің құжаттары, баспа ісіне пайдаланған машинкасы, өзі сатып алған кілемі, киген плащы, ұстаған таяғы, дәм татқан ыдыстары, қолжазбалар қоры, әр жылдары шығарылған кітаптары және ақын творчествосын зерттеушілердің еңбектері сияқты алты мыңнан астам құнды жәдігерлер сақтаулы. Ілияс Жансүгірұлының құлағына азан шақырып, «Қызырліяс» деп есімін қойған, кіндік әкесі саналатын қобызшы Мольқбай Байсақұлының қасиетті қоңыр қобызы музейдегі құнды экспонаттардың бірі.

Бүгінгі күні Ілияс Жансүгіров шығармашылығы мен қоғамдық қызметтеріне қатысты сирек материалдарды, құнды жәдігерлерді көруге көрермендердің қызығушылығы артуда. Жылына 5000-ға жуық көрермен музейдің жұмыстарымен танысады. Көпшілігі оқу бағдарламасы бойынша мектеп оқушылары мен дипломдық, курстық жұмыстарға дайындалушы студент - жастар.

Құнды құжаттар мен мәнді мәліметтерге толы Ілияс Жансүгіровтің әдеби музейі - жастарды білім нәрімен сусындатып қана қоймай, қоғам қайраткерінің өмір белестерінің беймәлім сырларына қанықтыратын киелі орын. Қашанда қазақ халқы ба-рын бағалап, ұрпағына сапалы білім беріп, тәрбиелей білген. Музей, әсіресе, жас ұрпақ үшін өте бағалы мекеме. Музейден алған мәліметтері арқылы келуші жастар білімдерін бекіте түседі.

Қазақтың Абайдан кейінгі замандағы аса дарынды ақыны Ілияс Жансүгіровтің өнегелі өмірі мен шығармашылығын халыққа насихаттау мақсатында музей қызметкерлері қаламыздың тұрғындарын, мем-лекеттік мекеме қызметкерлерін музей экспозициясымен танысып, мәдени бағдарламаларға қатысуға және рухани байлық қайтуға арнайы шақырып, экскурсиялар жүргізіп отырады.

Жыл сайын ақынның туған күнін, репрессия құрбаны болған азалы күндеріне арналған ақынды еске алу жиындарын өткізу дәстүрге айналған. Н.Назарбаевтың «Өз жерінді танып біл» жаңа бастамасы ая-

АҚЫННЫҢ ӘДЕБИ МҰРАСЫ

сында Ілияс Жансүгіровтің туған жері Ақсу ауданының Ақсу және Қапал ауылдарына «Ілияс әлемі» атты жылжымалы көрмелер ұйымдастырылды. 2016 жылы Ақсу ауданы, Еңбек ауылының тұрғыны айтыскер ақын Бекболат Атамбаев Ілияс Жансүгіров музейінің қорына ақынның жейдесін тапсырды. 2017 жылы Алматы облыстық Ішкі істер департаментінің ақпараттық-сараптамалық орталығы І.Жансүгіровтің 1936 жылы Ал-

ұсынылды. Шығарманы ағылшын тіліне аударған белгілі ақын, аудармашы Белинда Кук. Елбасымыз «Рухани жаңғыру» мақаласында: «Әлем бізді қара алтынмен немесе сыртқы саясаттағы ірі бастамаларымызбен ғана емес, мәдени жетістіктерімізбен де тануы керек», - деген болатын. Шынында да бүгінгі күні қазақ поэзиясының төрінен орын алатын І.Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасының

мақаласы аясында көптеген шара, жылжымалы көрмелер өткізіп, Ілияс Жансүгіровті насихаттауда жүйелі жұмыстарымен елдің ықыласына бөленді. Ақынның әдеби музейі 2017 жылы Алматы облысы әкімдігінің «Үздік музей» номинациясының жеңімпазы атанса, 2019 жылы "Қазақстан Республикасы мәдени саясаты Тұжырымдамасын жүзеге асыруға және мәдениет саласының дамуына қосқан үлесі үшін" Алматы облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының II дәрежелі дипломымен марапатталды.

Ақынның мерейтойымен тұспа-тұс жарияланған «Жастар жылы» аясында жастарымыздың ұлттық поэзиямызға деген сүйіспеншілігін арттырып, талантын таныту, дүлдүл ақынның шығармашылық бай мұрасын насихаттау үшін биыл 25 сәуірінде «Өлеңнің өрен жүйрігі» атты жастар арасында облыстық байқау өткіздік. Айта кетер, тағы бір жаңалық, Халықаралық музей күніне ақынның әдеби музейі ашылып, 1972 жылы түсірілген «І.Жансүгіровтің өмірі мен шығармашылығы» атты деректі фильм, 47 жылдан кейін өңделіп, жаңа форматқа көшіріліп, «Ілияс Жансүгіров. Библиографиялық көрсеткіш», «І.Жансүгіровтің шығармаларын жаңаша оқыту» кітаптарының тұсаукесері өткізілді. Сонымен қатар, биылғы жылы музей үйі ағымдағы жөндеу жұмыстарынан өтіп, жаңа тыныс алып, қала қонақтары мен облыс тұрғындарын қуана күтуде.

Небәрі 43 жас өмірінің 20-дан астам жылын шығармашылыққа арнаған Ілияс Жансүгіров аз уақыттың ішінде артында өшпес із қалдырды. Талайды жылатқан, мұңайтқан, ойландырған Құлагерді қалдырды. Өнер иесінің өмірін өлеңмен әрледі, өз заманын кейінгі ұрпақтың көруіне мүмкіншілік берді. Ұрпағына ұмытпас ұлы мұра сыйлады. Ақынның «Құлагер» поэмасын неміс тіліне аударған неміс жазушысы: «Мен «Құлагерді» қазақтардан қызғанамын» дегені - бұл біздің асыл ақынымызды қазақтар ғана емес, әлем мойындағандығының тағы бір дәлелі.

Нұргүл ЖАУЫНБАЕВА,
Ілияс Жансүгіров әдеби музейінің
меңгерушісі

маты қаласында берілген паспортын және ақырғы бейнесі, тұтқындалған кездегі фотосуретінің түпнұсқасын музей қорына сыйға табыстады. Алғашында НКВД қабырғасында сақталынып, кейін Ішкі істер департаментіне берілген паспорт 80 жылдан кейін өз мекенін тапты.

2016 жылы неміс жазушысы Герт Хайденайх Ілияс Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасын неміс тіліне аударса, биыл «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры мен Ілияс Жансүгіров қорының бірлескен жүйелі жұмысының нәтижесінде поэма ағылшын тілді оқырманның назарына

ағылшын тіліне аударылуы – рухани өміріміздегі үлкен оқиға болып табылады.

Алматы қаласындағы Ұлттық кітапхананың сирек кездесетін қолжазбалар қорынан белгісіз себептермен осы уақытқа дейін жинақтарға енгізілмей қалған І.Жансүгіровтің «Қуат» поэмасы мен «Бақытты Жамал» әңгімесі табылып, оны музей қызметкері Айжан Алтайқызы латын қарпінен кириллицаға түсіріп, бұл еңбек «Қазақ әдебиеті» газетінде жарық көрді.

Құнды мұраларды қорға жинастырып қана қоймай, Елбасымыз Н.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру»

ҮМБЕТӘЛІ КӘРІБАЕВ - 130

Үмбетәлі Кәрібаев 1989 жылы Қарғалы тауының етегіндегі Шолаққарғалы ауылында (қазіргі Үмбетәлі) туып, 1969 жылы сонда қайтыс болған. Жалпы Үмбетәлі ақынның өмірі мен творчествосы біршама зерттеліп, көпшілікке танымал болған.

Қалың нулым,
Тұнық сулым.
Туған жерім Қарғалы! - деп ақынның өзі жырлағандай, ол 14-15 жасынан қолына домбыра алып ел арасында таныла бастады.

Он төрт жасқа келгенде,
Домбыра болды машығым.
Қыр соңынан қалмадым,
Секілді сүйген ғашығым - деп ақындық өнерге ден қойғанын өлеңмен жеткізеді. Үмбетәлі тек суырып салма ақын емес,ол қазақтың тұрмыс-салт, батырлық жырларын өзінше жырлаған ірі жыршы. Оның айғағы шығыс мәнеріндегі өзі шығарған «Төрт өнерпаз», «Қисық батыр», «Патша мен ұрылар» атты дас-тандары. Үмбетәлінің баса ай-татын тағы бір ерекшелігі ерек-ше есте сақтау қабілетімен Сүйінбай, Жамбылдың жырла-рын осы заманға жеткізіп, хатқа түсіріп кеткендігі. Үмбетәлі суы-рып салып та, жазып та өлең шығаратын өнер иесі болған. Оның Жамбыл мен Нұриламен, Нұрлыбекпен, Кененмен айтыс-тары сақталып, хатқа түскен. Қазіргі таңда ақынның музейінде төте жазумен жазған 2 мың бет-тен астам қолжазба өлеңдері мен 6 дана дәптерге жазған жырлары сақталуда. Сол сияқты 1937 жылы КСРО Жазушылар одағының мүшесі, халық ақыны, кәсіподақ мүшесі және 1959 жыл-дан Жамбыл аудандық «Ленин жолымен» атты газетінің штаттан

тыс тілшісі деген куәліктері сақталған. Үмбетәлі Кәрібаев әдеби-мемориалды музейінде ақынның өзіне, ұрпақтарына, замандастарына қатысты үш мыңнан аса тарихи экспонат бар. Олардың ішіндегі ең құндылар қатарына Таңжарық ақын сыйлаған көне домбырасы, өз өмірінің соңғы жылдары ұстаған домбырасы, қасқыр ішегі, бірнеше шапаны, қабырға сағаты, күміс ер-тұрманы, ат-арба, ат-шана болып табылады.

Үмбетәлінің 1949-1969 жылға дейін тұрған үйі мен ауладан тереңдігі 9 метрден қазылған құдығы да тарихи жәдігер болып табылады. Үмбетәлі 1969 жылы қайтыс болғаннан кейін жары Мариям Бекбаулықызы немерелері Әлия және Мұхитпен бірге тұрған үйді мек-теп қарамағындағы ша-ғын музейге айналдырып, 1987 жылы ақынның күйеу баласы ҚазПи-дің профессоры Сейілбай Мұсабековтың бастама-сымен, ұлт жанашыры Өзбекәлі Жәнібековтың қолдауымен қазіргі еңселі музей ғимараты бой көтеріп, халыққа қызмет көрсетіп келеді.

Музейдің алғашқы директоры болып сол ауылдың келіні, ҚР еңбек сіңірген қайраткері На-дежда Лушникова істеген. Қазіргі таңда музей-ге ақынның жиен немересі, ҚР «Үздік өлкетанушысы», халықаралық айтыс ақындары мен жыршы-термешілер одағының мүшесі, суретші-ақын, бірнеше жыр жинағы мен картиналардың авторы Әуелбек Ысқақов жетекшілік етеді.

ҚАЗАҚ ЖЫРЫНЫҢ

«Қара жорға»

Жалпы, Үмбетәлінің көзі тірісінде бірнеше рет жыр жинағы жарық көрген. Кейіннен ұрпақтарының демеушілігімен 2 томдық кітабы, 2014 жылы ақынның 125 жылдығына орай мемлекет қол-дауымен 3 томдығы, ал 2018 жылы Алматы облысы әкімінің қолдауымен «Таңдамалы» жинағы шыққан. Биылғы 130 жылдығына орай монографиялық

Қалижан Бекқожин, Ғабит Мүсірепов, Мұхамеджан Қаратаев, Сапарғали Бе-галин, Нысанбек Төреқұлов, Мырзатай Жолдасбеков, Ғали Орманов, Сағынғали Сейітов, кейінгілерден Надежда Лушни-кова, Нағашыбек Қапалбеков, Қанипа Бұғыбаева бар. Ал енді Жамбыл Жаба-ев: «Қара жорға» деп саған ат қоямын, сөзімнің болсын осы тиянағы» деп

нымыз» - деп ұрпақ жалғастығын айтады. Ал енді қазіргі таңда Үмбетәлі мұрасының иесі атанып, айтыс жыршы-термешілік өнерімен елге танылып жүрген немересі Әуелбек Ысқақов: «Мен де бір өлең арна-сымын, Үмбетәлі жырының жалғасымын» - деп жырға қосады.

Сөзімді аяқтай келе, халық ақыны Үмбетәлі Кәрібаевтың әдеби-мемориалды музейінің қорында сақталған біраз сарғайған тарихи-фото суреттерді және музей экспозициясында тұрған қызықты экспонаттарды, көне құжаттар мен қолжазбаларды ұсынғым келеді. Бұл суреттер де Үмбетәлінің отбасылық өмірі, белгілі қоғам қайраткерлерімен, ақын-жазушыларымен түскен сәттері бейнеленген. Отбасылық өмірі демекші, Үмбетәлінің бірнеше баласы болған. Жары Өзипа да, балалары да ерте қайтыс болып, артында Зейнеп, Дәмегүл деген екі қызы қалған. Осы екі қыздан тараған ұрпақтары бұл күнде өсіп-өніп, еліміздің әр өңірінде еңбек етуде. Үлкен қызы Зейнеп ҰОС-ның тыл ардагері, 2011 жылы қайтыс болған, екінші қызы Дәмегүл апай ұзақ жылдар ҚазПи-де ұстаздық еткен. Қазір Алматы қаласында тұрады. Өзіне тән етіп өсірген немере қызы Әлия Үмбетәліқызы ұлағатты ұстаз, қазір зейнетте. Немере ұлы Мұхит Үмбетәліұлы Алматы облыстық «ҚазПошта» АҚ дирек-торы. Ақынның ұл-қыздарынан тараған бірнеше немере, шөбере, шөпшектері бар.

Қалдыгүл ДЕНГЕЛБАЕВА,
Ү.Кәрібаев әдеби-мемориалды музейінің қызметкері, ақынның немере келіні.

кітабы мен ұрпақтарының естелік кітабын шығару жоспарлануда. Жоғарыда атап өткеніміздей, Үмбетәлі ақынның өмірі мен творчествосы біршама зерттелген. Ол жайында қазақтың белгілі ақын - жазушылары, ғалымдары жоғары пікір білдірген. Мәселен, Әбділдә Тәжібаев,

бағаласа, өнердегі жан досы Кенен Әзірбаев: «Жасыңнан даңқың шыққан Үмбет едің, жеріңе жүрген тұрған міндет едің» - деп жырға қосады. Өзінің шәкірті Әсімхан Қосбасаров болса:

«Кенен мен Үмбетәлі қарттарымыз, Жамбыл мен Сүйінбайға тартқа-

Система электронных журналов «Күнделік» внедряется в казахстанских школах, подключённых к интернету, на основании приказа Министерства образования и науки Республики Казахстан от 29 августа 2016 года. По замыслу МОН РК она должна заменить в школах бумажную отчётность.

Воспользоваться электронным дневником могут и ученики, и родители, и учителя. Просто у них разные права при доступе. Дневник даёт возможность оперативно получать информацию о домашних заданиях и оценках ребёнка. Отдельная платная опция позволяет отслеживать динамику успешности учащегося относительно класса. Есть собственная социальная сеть, где ученики защищены от вредоносного влияния извне.

Однако идея столкнулась со скептическим отношением со стороны немалой части казахстанцев. И разработчики считают, что этот негатив на совести журналистов.

— Некоторые СМИ распространили информационные материалы, целью которых было, возможно, опорочить деловую репутацию компании «Күнделік», — заявляет руководство ТОО «Күнделік (Kundelik)» на сайте в разделе «Ответы на вопросы родителей».

Действительно ли электронный дневник бесполезен для наших школьников или всё нынешнее недовольство связано с проблемами не до конца отлаженной системы? На эти вопросы мы попросили ответить тех, кто ежедневно имеет с ним дело.

Удобство и оперативность получения информации — преимущества Күнделіка, которые видят папы и мамы учеников.

— В принципе, мне система нравится, — делится мнением мама пятиклассника. — Можно отследить, как ребёнок занимается. Грамотные учителя пишут пожелания, предложения, комментарии, что нам подтянуть. Но основная масса педагогов этим, увы, не занимается. Думаю, что это даже не система, а человеческий фактор. Потому что записей нет ни в бумажном дневнике, ни в Күнделіке.

Наша собеседница признаёт, что к электронному журналу она уже привыкла и предпочитает его бумажному. Но видит в нём и другую сторону.

— Если не будет бумажных дневников, дети вообще писать разучатся, — считает родительница. — Дневник — это хоть какой-то стимул для них: заполнить его, вести, следить за своими оценками. А так кто контролирует успеваемость? Родители ходят в этот Күнделік, а не дети. В идеале надо в школе сохранять и то и другое. Для развития детей бумажный дневник должен оставаться.

Не нравится родителям и то, что некоторые удобные опции стали платными. Ещё недавно они могли отслеживать успеваемость своего чада в сравнении с общей динамикой класса. Однако оказалось, что такая возможность была бесплатной только в тестовом режиме. Теперь она стоит денег.

На сегодня среди педагогов существуют разные мнения о цифровом новшестве. Главным образом их не устраивает, что ведение электронного журнала сопряжено с лишними расходами и нагрузками.

— В моем кабинете нет интернета, — рассказывает учитель истории одной из школ. — Приходится предварительно распечатывать списки классов на четверть, а у меня их 22. На уроке оценки выставляю туда и отмечаю отсутствующих, затем дома переношу с листов в Күнделік. По календарно-тематическому плану вносим все темы уроков в систему на четверть вперед, на это много времени уходит. К тому же классных руководителей заставляют

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ "Күнделік"

Влияние электронного дневника на учебный процесс

по мнению родителей Казахстана

но, был ли ребёнок в школе на других уроках. Заполнять сложновато, но оценку Күнделік сам считает. Ещё немаловажно, что в нём нет грязи. Заполнение бумажного журнала всегда от этого страдало. Поставили плохую оценку — ученик пришёл, пересдал материал, а исправлять было нельзя. И человеческий фактор играл роль: ошибся учитель, внёс не в ту клеточку — его за это накажут. Здесь с этим проще, можно оценку перенести, исправить. Сейчас, конечно, нас загрузили тем, что надо всё календарное планирование на четверть забивать в базу. Этим возмущаются. Но это то же самое, что мы записывали раньше в бумажных журналах.

Оба наших собеседника сходятся во мнении, что в настоящее время электронный дневник не доработан. Существующие про-

где не работает, а не внедрять разом по всей республике.

Главной же проблемой, по мнению обоих учителей является то, что сайт часто дает сбой, виснет при большом наплыве посетителей в конце четверти.

Наибольшее количество проблем и недоработок электронной системы видят те, кто по своим функциональным обязанностям должен обеспечивать ее работу в школе: завучи и технические специалисты. Они от Күнделіка тоже не всегда в восторге. Именно им приходится исправлять те огрехи, о которых простые учителя и родители учеников зачастую даже не подозревают.

— Есть плюсы, но в основном система сырая, — высказывает своё мнение завуч по информатизации одной из городских школ. — Создатели её, похоже, в школе не работают и особенности процесса не знают. Потребности обновлённой программы в нём мало учитываются.

В том, чтобы заносить учебные темы в базу на четверть вперед, я не вижу проблемы. Это просто лень-матушка! На самом деле это достаточно удобно: ввёл в программу темы на год, а потом распределяешь их по расписанию. В целом система мне нравится. Когда её отладят, это будет хороший инструмент.

Сложности наш собеседник видит в том случае, когда расписание меняется. А происходит это нередко: есть праздники, бывает отмена занятий из-за морозов, карантина и т.д. Изменить же его в Күнделіке очень сложно.

— Если расписание опубликовано, а потом в процессе его пришлось менять, то придётся переписывать вручную каждую неделю, — комментирует специалист. — Сам черновик изменить уже нельзя. Если это сделать, то удаляется всё расписание — вместе с теми уроками, которые были проведены ранее. Неудобно редактировать и расписание звонков. А многие формы мы пока даже не знаем, как заполнять.

За полтора года работы информационная система «Күнделік» преподнесла пользователям несколько проблем:

1. Осенью 2017 года произошёл сбой, из-за которого изменились итоговые четвертные оценки учеников. Специалисты связали этот факт с большим потоком пользователей на сайте. Восстановить данные помогло то, что оценки были продублированы в бумажных журналах. С этого года бумажные журналы

В современной казахстанской школе уходят в прошлое ученические дневники. Вместо них повсеместно внедряется электронный журнал «Күнделік». Отношение к нему в обществе пока неоднозначное.

полностью отменены.

2. Случались проникновения в базу данных. Аватарки некоторых учеников одной из алматинских школ были заменены на порнокартинки. Причина — пароль и логин для входа учителя в систему попал в чужие руки.

3. Заполнение Күнделіка оказалось сопряжено для учителей с дополнительными нагрузками. Днём система часто висит от наплыва посетителей, и они вынуждены заполнять её ночью. Доплата за такие сверхурочные работы для педагогов не предусмотрена.

4. Родители иногда испытывают проблемы со входом в систему, им приходится менять логин и пароль.

Электронный дневник ребенка проверяют в 2 раза больше казахстанцев, чем бумажный, вот что говорит статистика. Разработчики платформы «Күнделік» провели масштабное исследование, в котором приняли участие 24 тыс. родителей из разных регионов Казахстана. Оказалось, что 43% из них чаще проверяют электронный дневник, еще 38% сообщили, что смотрят и цифровую, и бумажную версию, а 19% остаются верны классическому варианту. На вопрос о том, чем электронный дневник удобнее бумажного, 93% респондентов ответили, что в Kundelik.kz они могут в любой момент и в любом месте посмотреть точное расписание ребенка, оценки, задания и посещения школы.

Роза Дайырбекова, «Электронный дневник помогает своевременно следить за успеваемостью детей, в нужный момент узнавать, когда они сдают СОР и СОЧ, смотреть на шкалу знаний детей и экономить свое время».

Адам Горчханов, «Если ребенок не записал задание, удобно открыть и посмотреть заданные уроки и оценки на сайте».

По мнению 57% родителей, появление электронного дневника повысило их осведомленность о том, чем ребенок занимается в школе, а 27% теперь не хватает за голову в конце четверти от неожиданных оценок, которые дети им не показывали. Кроме того, 17% респондентов заметили, что их чада стали больше стремиться к учебе.

Ирина Абедевская, «Удобно, не выходя из дома, быть в курсе школьной жизни своих детей».

Жібек Джунисова, «Чаще всего я смотрю в «Күнделік» оценки дочери и читаю новости школы».

Оқас Нұрмаман Төкенұлы, «Дети стали учиться лучше».

Среди позитивных изменений казахстанцы также выделили удобство просмотра комментариев к уроку и возможность задать интересующий вопрос любому учителю в режиме онлайн.

Дидар Смагулова, «Я могу постоянно общаться с учителями-предметниками своего ребенка».

Удобство сайта Kundelik.kz в целом оценили 82% респондентов. У остальных основные сложности возникают с навигацией и переходом между разделами, что чаще всего вызвано плохим соединением с интернетом. Успешно использовать электронный дневник родителям мешает и несвоевременное внесение информации некоторыми учителями.

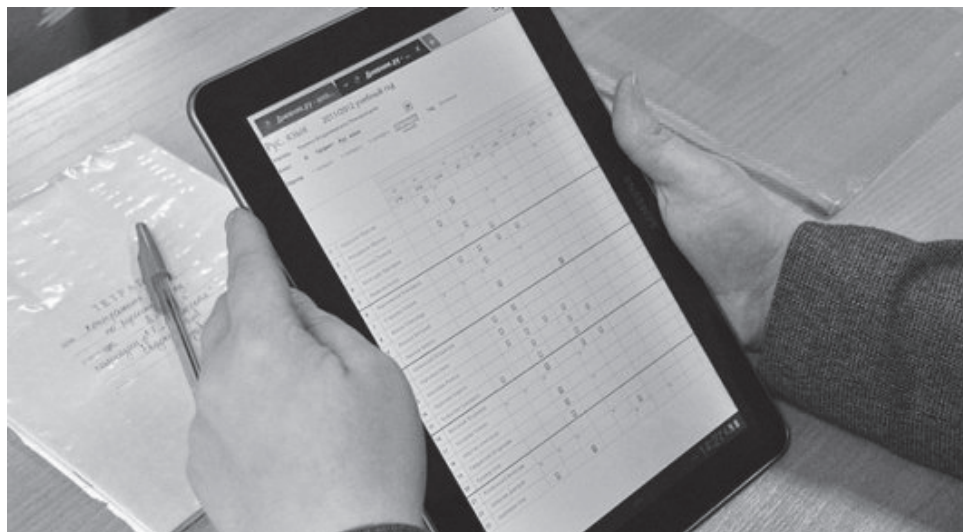
Жайнара Бирманова, «В основном из-за перегрузки интернета долго не получается зайти в систему».

Айгуль Темиргалиева, «У нас многие учителя не заполняют электронный журнал, особенно в старших классах».

Тем не менее почти 90% респондентов отметили, что в их школе учителя оперативно выставляют в электронный журнал оценки и выдают домашние задания — в течение 1-2 суток.

Больше половины опрошенных родителей проверяют электронный дневник каждый день, 27% — раз в 2-3 дня, 15% — раз в неделю. В основном, они делают это с помощью web-версии. Дополнительными сервисами (мобильным приложением или сервисом «Күнделік.Analytics») пока пользуется только четверть опрошенных. В основном, это родители, которые хотят получать более детальную информацию об успеваемости и рейтинге ребенка, а также те, кто привык использовать мобильные сервисы.

А. МУРАТКЫЗЫ.

распечатывать журнал за четверть, а это пачка бумаги.

С другой стороны, педагоги находят в электронном дневнике и несомненные преимущества.

— В пользовании он мне нравится, — замечает преподаватель литературы из другой школы. — Я могу наблюдать динамику успеваемости ученика не только по своему предмету, но и в разрезе других дисциплин. Сразу вид-

блемы устраняются медленно.

— Если бы всё было чётко: сегодня садимся и заполняем то-то, — считает педагог. — А то начинается: «Ребята, это не разработано, это не доделано. Это у вас слетело — вы его переделайте!» Такие вещи съедают время. Система не готова, а её запустили и повесили на нас. Сегодня она стоит, грубо говоря, на учительских костях. Апробировать её нужно было на каких-то пилотных школах, выявлять, что и

Бейсенбі - Четверг, 3 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15 «Көңіл толқыны»
06.30, 13.00, 17.00, 20.00, 00.15 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 «Қайран күндер»
12.00,13.10 «Ниет» әлеуметтік ток-шоу
14.00 Т/х «Қашқын»
15.00, 22.25 Т /х «Жат мекен»
16.00 «100 жаңа есім»
16.25 «Менің Қазақстаным»
16.50 «100 бизнес бастауы»
20.35, 03.00 «Ашық алаң»
21.30 Т/х «Қашқын»
23.25 «Судағы із»
00.50 Футбол
03.50 Т/х «Қалампыр»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/с «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00 Жаңалықтар
09.00 Новости
10.00, 19.00 Телехикая
«Мәдениет үйі»
10.30, 17.30 Т/с «Листопад»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.25 Народный контроль
13.00, 20.00 Т/с «Разия»
14.00, 22.30 Т/х «Махаббатым жүрегімде»
15.00, 21.40 Т/х «Рауза»
16.00 «Қарақатпен шөй»
16.45 Тарих. Тағдыр. Тұлға
19.30, 23.45 Қорытынды жаңалықтар
20.45 Открытый диалог
21.00 Итоги дня
23.15 Т/х «Мектеп»
00.30 «Менің тағдырым»
01.10 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 05.00 «Өн мен әзіл»
06.30, 03.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ
07.00, 20.00 Жаңалықтар
07.30, 20.30 «Новости 20.30»
08.00, 13.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
11.00 Т/х «Бір болайық»
12.20 «Q-travel»
13.20 Сериал «Истребители последний бой»
15.20, 00.00 «Кешіккен хат»
18.00 Д/ф «Қазақстанның жаңа бейнесі»
18.40 «Шімән апаның хикая-лары»
21.00 Т/х «Жаза»
23.00 Т/х «Үмітіңді үзбе»
02.00 «Отбасы»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.40 «Той заказ»
07.10, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 Т/с «Галка и Гамаюн»
12.00 «QALAYUM LIVE»
14.55 «Ментовские войны. Одесса»
16.00 «Мужское/женское»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 03.15 «Бір сұрақ»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Т/с «Другой майор Соколов»
22.00, 02.15 «П@УТИНА»

КТК

07.05 «КТК» қоржынынан» ойын-сауық
07.30 Кешкі жаңалықтар
08.00, 02.40 Т/х «Женнеттің көз жасы»

Жексенбі - Воскресенье, 6 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Қызық екен»
06.00, 20.45 Кәсіпқой бокс. Тікелей эфир
10.00, 18.00 «Қайран күндер»
12.00, 03.15 «Дара жол»
12.50 «Сағындырған әндер-ай»
10.00 Т/х «Мен сені сүйем, өмір»
14.20 «Әзіл әлемі»
15.50 «Екі жұлдыз»
17.30, 02.50 «Бір күн»
18.10 Т/х «Қайран күндер»
20.00 «Арта»
21.45 «Көңілді тапқырлар алаңы»
23.30 «Қауіпті миссия:елес хаттамасы»
02.00 «Қалампыр»
04.00 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

06.00 «Ұят болмасын»
06.50, 00.30 Әсем әуен
07.20 «Мерекелік концерт»
08.45 «Самопознание»
09.00 «Өмір жолы»

Жұма - Пятница, 4 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Көңіл толқыны
06.30, 13.00, 17.00, 20.00,00.50, 03.55 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.10 Т/х. «Қайран күндер»
12.00, 13.10, 01.25 NIET Әлеуметтік тоқ-шоу
14.00, 21.30 Т/х. «Қашқын»
15.00, 22.25 Т/х. «Жат мекен»
16.00 Иман өзегі
16.25 Д/ф. «Ұлы дала ұлағаты»
17.15 Ауылдастар
17.50 «Екі жұлдыз» күнделік
18.00 Қайран күндер
20.35 «Ashyq alan»
22.25 «Жат мекен»
23.25 «Судағы із»
00.15 «Parasat maidanu»
03.05 «Ашық алаң»
03.55 Т/х. «Қалампыр»

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.00 М/с «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00 «Жаңалықтар»
09.00 «Новости»
10.00, 19.00 Т/х «Мәдениет үйі»
10.30 Сериал «Листопад»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.25 Біздің назарда
13.00, 20.00 Кино. «Разия»
14.00 Т/х. «Махаббатым жүрегімде»
15.00 «Рауза» Т/х
16.00 «Давайте говорить»
17.00 Дневник «Шоу талантов Central Asias Got Talent»
17.30 «Религия. Сегодня»
18.00 «Тайны. Судьбы. Имена»
19.30,00.45 Қорытынды жаңалықтар
20.50 Премьера Новый курс
21.00 Итоги дня
21.40 «Топжарған»
23.15 «Khabar boxing»
01.15 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Өн мен әзіл» концерт
06.30,03.00 Күлдірген
07.00, 20.00 Т/х. «Жаңалықтар»
07.00, 20.30 «Новости 20:30»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 «Абысындар» Т/х
11.00 Т/х «Бір болайық»
12.20 «Айтарым бар»
13.20 Сериал «Истребители»
15.20,00.00 Т/х «Кешіккен хат»
18.00 Д/ф. «Қазақстанның жаңа бейнесі»
18.40 «Шіман апаның хикаяла-ры»
21.00 Т/х. «Жаза»
23.00 «үмітіңді үзбе»
02.00 «Отбасы» хикаясы
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.45, 18.00 Басты жаңалықтар
07.45 Жұма уағызы
08.00 «Доброе утро»
11.00 Премьера «Галка и Гамаюн»
12.00 «Қалаулым»
14.55 Х/ф «Побочный эффект»
16.50 «Жди меня Казахстан»
18.45, 03.00 «Заң сөйлесін»
20.00 Главные новости
20.45 Поле чудес
22.00,00.00 Сериал «Отравлен-ная жизнь»
23.00, 02.00 Паутина
04.00 Той заказ

КТК

07.05 КТК қоржынынан
07.30 Кешкі жаңалықтар
08.00, 02.15 Т/х. «Женнеттің көз жасы»
09.20 Новости

23.10 «Оңай емес»
23.55 Х/ф «Четверо против банка»
03.00 «Сырты бүтін»
04.40 «Күлдірген»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Мир без конца»
06.50, 03.45 «Тамша сити»
07.45 «Сенбілік жаңалықтар»
08.15 «Ұшқалақ»
08.30 «Воскресные беседы»
08.45 «Х/ф «Страшная жена»
12.50 «Контент»
13.30 «Точь-В-Точь»
16.00 Х/ф «Любовь как мотив»
18.00 Басты бағдарлама
18.35, 02.45 «Кеш қалмайық»
20.00 Аналитика
23.00 «Знахарь»
01.00 «Жизнь других»
22.00, 02.00 «Паутина +»

КТК

07.05 «Күнім сен сонбеші»
09.00 «Қарапайым-ханшайым»
09.50 «Смеяться разрешается»

Сенбі - Суббота, 5 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Qyzyq eken
07.00 AQPAPAT
07.30 «Сәлем Қазақстан»
08.45 Бір күн
09.10 «Екі жұлдыз» күнделік
09.25 Тұсаукесер «Толағай»
10.00,18.00 Т/х. «Қайран күндер»
12.00 Nur Tiley
12.35 Концерт «Махаббат әлемі»
14.35 М/ф. «Мадагаскар-2»
15.55 Мелодрама «Жарақат»
17.30,02.00 «Мәдениет жауһарлары»
20.00,03.15 MASELE
20.35 Әзіл әлемі
21.00 Тұсаукесер. «Екі жұлдыз»
22.40 «Жайдарман»
00.45 Шәмші Қалдаяқовтың әндері. Концерт
02.25 Т/х. Қалампыр
03.50 Parasat Maidanu

ХАБАР

06.00 Ұят болмасын
06.45 Т.Асардың концерт»
«Елімнің еркесі мен боламын»
08.45 Өзін өзі тану
09.00 Шебер аспаз
09.30 М/с. «Клео забавный шенок»
10.00 М/ф. «Хранитель луны»
11.30 «Жұлдызды жекпе-жек»
13.15 «Қарақатпен шай»
14.00 Премьера! Шоу талантов «Central Asias Got Talent»
15.40 Кино «Он и она»
17.30 Т/х. «Мәдениет үйі»
20.00 Қызық Times
21.00 «7 күн»
22.00 Мегахит. «Вернуть Бена»
23.45 Тарих. Тағдыр. Тұлға
00.45 Әсем әуен

АСТАНА

06.00,03.00 «Өн мен әзіл»
06.30,02.00 KazNet ғаламторға шолу
07.00 «Әзілстан» жасырын камера
08.00 М/ф. «Маша и медведь»
10.00,22.10 Т/х. «Абысындар»
11.00 «Q-Travel»
11.30 «Тәтті ару» атты Әбдіжаппар Өлжожаның концерті
13.40 М/ф. «Легенды ночных стражей»
15.30 Х/ф. «Төзімділік»
17.00 Ел аузында
18.00 Тұсаукесер «Bas Times» шоу
20.00 «Избранное за неделю»
20.45 «Біздің ауыл-2»
21.10 Т/х. Үмітіңді үзбе»
23.10 Х/ф. «Зеленый фонарь»
04.10 Сырты бүтін
05.10 «Күлдірген» әзіл сықақ

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Мир без конца»
06.50 Тамаша сити
07.45 Басты жаңалықтар
08.30 Ұшқалақ
09.00 Х/ф. «Одиночка»
12.50 «Фабрика през»
13.15 Т/х. «Махаббатым жүрегімде»
14.50 «Теория заговора»
15.45 Х/ф. «Интриганки»
18.00 Сенбілік жаңалықтар
18.35 Кешкі кездесу
20.00 «Главная тема»
20.30,23.00 Сериал «Знахарь»
22.00,03.45 Паутина+
00.30 Х/ф. «Бегущий по лезвию 2049»

КТК

07.05 Т/х «Құдалар-2»
08.00 «Біздің концерт»
08.40, 20.00 «Қарапайым-Ханшайым» реалити-шоу
09.30 Х/ф. «По следу зверя»
13.30 Х/ф. «Темные лабиринты прошлого»
17.40 «Күнім, сен сөнбеші-2»
Ернар Айдардың ән-шашуы
21.00 «Большие новости»

14.30 «Ұлт пен рух»
15.00 «Ұстазым, сізге мың алғыс» концерті
16.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
17.00 «Нет-лайк»
17.15 «Әсем әуен»
17.20 «Латыннегізді әліпби»
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Единый народ»
18.15 «Әсем әуен»
18.40 «Полицейская служба»
19.00 «Спорт-тайм»
19.30 «Әсем әуен»
20.10 «Құтқару қызметі»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 К/ф «ҚАРАШ, ҚАРАШ»

31 КАНАЛ

06.00, 01.30, 04.30 Ризамын
07.00, 03.00 Әзіл студия
08.00 «Айта берсін»
09.00 М/с «Маша и медведь»
10.00 «Большой закуп»
10.30 Муз.фильм «Формат тобы»
12.35, 14.45, 16.30 М/ф «Три богатыря»

22.00 Х/ф. «Зорко лишь сердце»
01.30 «Жетінші қабат» көркем фильм
03.00 Көркем фильм
«Құтқарыңдар, ғашық болып қалдым»
02.20 Көркем фильм
«Өшпенділік»
04.30 Т/х. «Құдалар-2»
05.20-06.00 «Біздің концерт»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.25 «Жыр-тамшы»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Тыңдашы, айналайын»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Ел мен жер»
10.20 «Әлемнің үздік картина-лары»
10.30 «Желі-KZ»
11.00 «Зерделі отбасы»
11.45 Мультфильм «Қозы, ешкі һәм торы»
12.00 «Бай-қуатты болайық»
12.40 «Үшінші көз»
13.00 «Шашу»
13.50 «Жыр-тамшы»
14.00 «Эскорейд»
14.25 «Әлемнің үздік картина-лары»
14.30 «Диалог»
15.00 «Туған жер» ән фестивалі
15.55 Мультфильм «Алтын сақа»
16.05 «Әсем әуен»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әсем әуен»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Балдәурен»
18.40 «Полиция қызметі»
19.00 «Жетісу зертханасы»
19.30 «Жүрек сөзі»,
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Бағбан»
21.30 Новости
22.00 «Өмір әні»
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00,02.00 Ризамын
07.00,03.00 Әзіл студия
08.00,01.00,04.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
09.00 М/с. «Маша и медведь»
09.20 Кулинарная программа «Готовим с Адель»
10.00 Кулинарная программа «Готовим с Адель»
10.40 «Анашым біз үйдеміз»
12.40 Әзілдер жинағы
14.00 Кино «Кино по понятием»
16.20 М/ф. «Алеша Попович и Тугарин Змей»
18.20 М/ф. «Добрыня Никитич и Змей Горыныч»
19.50 М/ф. «Три богатыря. На-следница престола»
21.30 Айта Берсін
22.30 Музфильм «Формат тобы» шығармашылық кеш

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
06.50 Қуырдақ
07.30, 20.30, 03.30 Гу-гулет
08.00 «Айнаонлайн»
08.30 М/с. «Әуежай»
09.00 М/с. «Фиксики»
09.30 Сериал «Найди меня в Париже»
10.30 «Вокруг света за монетой»
11.40 Человек-невидимка
12.45 Х/ф. «Замуж в 30»
15.10 «Саяхаттандырылмағанд ықтарыңыздан»
15.30 Т/х. «Зың-зың Күлпаш»
21.00 Лоторея «777»
21.05 Х/ф. «Младенец на 30 000 000 долларов»
23.50 Х/ф. «Розовая пантера»
02.00 КЗландия
03.00,04.00 Скetchком «Q елі»
05.00 Жеңіп көр!

18.30 Кино «Последний бога-тырь»
21.00 «Анашым, біз үйдеміз!»
22.30 Бауыржан-шоу
23.30 Әзілдер жинағы

7 КАНАЛ

06.00 « Қыздар арасында»
06.50 «Қуырдақ»
07.30,18.20 «Гу-гу-лет»
08.00 «Айнаонлайн»
08.30,09.00 М/с
09.30 Сериал «Найди меня в Париже»
10.00 «Теле бинго»
10.30 «Вокруг света за монетой»
11.40 «Человек- невидимка»
12.45 Х/ф «Младенец на 30 000 000»
15.40 «Ата –ана. Бала-шаға»
17.50, 03.10 Т/х «Япырай»
18.50 К/ф «Жақұт жүзік»
21.00 Лоторея 777
21.05 Х/ф «Иностранец»
23.35 Х/ф «Истории призраков»
01.45 «КЗландия»
04.00 Скetchком «Q-елі»
05.00 Жеңіп көр

НАЗАР

«Қазпошта» АҚ салық төлемдерін КОМИССИЯСЫЗ қабылдайды!
АО «Казпочта» принимает налоговые платежи БЕЗ КОМИССИИ!

104 102 Жеке тұлғалардың мүлкіне салынатын салық
Налог на имущество физических лиц

201 906 Тәркіленген мүлкті сатудан түскен түсімдер
Поступления от реализации конфискованного имущества

104 302 Елді мекендер жерлеріне жеке тұлғалардан алынатын жер салығы
Земельный налог с физических лиц на земли населенных пунктов

105 313 Республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем
Плата за использование особо охраняемых природных территорий республиканского значения

104 402 Жеке тұлғалардың көлік құралдарына салынатын салығы
Налог на транспортные средства с физических лиц

105 314 Жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем

105 406 Автокөлік құралдарын ҚР аумағы арқылы өткені үшін алынатын алым
Сбор за проезд автотранспортных средств по территории РК

Плата за использование особо охраняемых природных территорий местного значения

Төлемді Қазпоштаның барлық бөлімшелерінде төлеуге болады.
Оплату можно производить во всех отделениях Казпочты.

Сот мұрағаты Қазақстан Республикасының мұрағат ісі жөніндегі заңнамалық және тәуелді нормативтік құқықтық актілерін, жоғары тұрған бұйрық-өкімдерін, жергілікті атқарушы органның, тиісті мемлекеттік мұрағат мекемесінің нормативтік-әдістемелік құжаттарын және мұрағат туралы ережені басшылыққа алады.

САПАЛЫ ЖҰМЫС КЕПІЛІ

«Сот құжаттарының электрондық мұрағаты» ақпараттандыру жүйесінің тиімділігі бұл күнде өзін-өзі дәлелдеді десе болады. Жүйе соттардағы құжаттардың мұрағатын қалыптастыру және олардың ұзақ мерзімге сақталуын қамтамасыз ету мақсатында іске қосылған. Соған сай сот отырысына қатысушыларға сот құжаттарының мұрағаттық көшірмелерін ғаламтор жүйесі арқылы электронды түрде алуға мүмкіндік туды. Электронды мұрағат енгізу құжаттардың сақталуын қамтамасыз етіп қана қоймай, оларды тасымалдау шығынын қысқартып, істердің сот сатыларында жедел қаралуын қамтамасыз етеді. Жалпы, соттағы мұрағат жұмысы сот іс жүргізуінің негізгі бөлігі, яғни, ақпарат пен мәліметтердің баға жетпес қоры болып саналады. Сондықтан, оның сапасы жұмыс деңгейінің басты көрсеткішіне баланады. Мұрағат туралы ереже Үлгілік ережелердің негізінде әзірленеді және оны тиісті мемлекеттік мұрағат мекемесімен келісімі бойынша сот төрағасы бекітеді. Бұл тұрғыда жұмысты ұйымдастырудың басты бағыттарын атай кетсек, мұрағат қызметкері азаматтық істерді қабылдап, сақтаумен қатар, оларға есеп жүргізеді. Сұраныстар бойынша мұрағат істерін, материалдарын, сондай-ақ, құжат көшірмелерін, судья мен сот төрағасының рұқсатымен құжаттардың түпнұсқаларын және қажетті анықтамалар береді. Сот мұрағатына Қазақстан Республикасының азаматтарынан, ұйым мен мекемелерден сұраныстар күнделікті түсіп жатады. Сол сұраныстарға жауап дайындау мұрағат жұмысының маңызды бөлігін алады. Сот мұрағатына келіп түскен сұраныстардың барлығы қажетті мәліметтерді алудан туындайды. Сот мұрағатын жүйелі жүргізу қызметкерлерге үлкен жауапкершілік жүктейді. Құқықтық және басқа да құндылығы бар істерді тұрақты сақтауға, бұған қоса сот істері мен материалдарын іріктеу барлық кезде тиянақтылық пен ұқыптылықты талап етеді. Құжаттармен сапалы ұйымдастырылған жұмыс, оларды мұрағатқа тапсырудың нақты тәртібі және сақтау соттағы сапалы жұмыстың кепілі. Сот жүйесіне қазіргі заманғы технологияларды енгізу және қолдану сот ісін жүргізуді жеңілдетіп қана қоймайды, сонымен қатар, бюрократиялық кедергілерді де жоюды. Барынша айқын және қолжетімді сот жүйесіне қол жеткізуге мүмкіндік беретін заманауи үлгі халық үшін қашан да құнды.

Данияр МАНАРБЕКҰЛЫ,
Алматы облысы МАЭС-ның бас маманы.

СОТ ЖҮЙЕСІ ДАМУ ЖОЛЫНДА

«Аудио-бейне тіркеу жүйесі» сот процестерін техникалық тіркеуге арналған: оқиғаның басталуы, оқиғаның атауы, қатысатын адамдар және қысқаша түсініктер, соттың құрамы туралы мәліметтер, істің нөмірі және тағы басқа хронологиялық кезеңділікпен көрсетілетін сот отырысының қысқаша хаттамасын жасау АБТ жүйесі жұмысының нәтижесі болып табылады.

АБТ (Аудио-бейне тіркеу) жүйесінің функционалдылығына келер болсақ, сот отырысын сандық аудио-бейне жазып алуға, сот отырысының қысқаша хаттамасын жасауға мүмкіндік туып отыр. Аудио-бейне тіркеуді жүргізер алдында сот отырысына қатысушылар бойынша деректер енгізу мүмкіндігі, облыстық соттардың локалдық серверінде және ҚР Жоғарғы Соттың орталық серверінде аудио-бейне файлдарды және ілеспе ақпараттардың сақталуына жол беріп отыр. Сот органдарының (сот ісін жүргізу бөлігінде) ақпараттық жүйелермен және «Сот кабинеті» секілді басқа да ақпараттық жүйелермен интеграция жүргізілген. Сот саласын реформалау мен сот органдарын жаңғырту бағытында жүзеге асырылып жатқан және асырылуға тиісті жоспарлардың мақсаты - азаматтардың сотқа деген сенімін нығайтып, тараптардың құқығы мен мүддесінің сотта қорғалу тиімділігін арттыру болып табылады.

Мөлдір ТАЙЖАН,
Алматы облысы МАЭС-ның жетекші маманы.

АТАДАН ҚАЛҒАН АСЫЛ МҰРА

Әлемдегі барлық халық тәуелсіздікке ұлттық қадір-қасиетін, мәдениетін, ана тілін сақтап қалу үшін ұмтылатыны баршаға белгілі. Демек, кез-келген мемлекет татулық пен бірліктің тірегі болатын мемлекеттік тілін, өзінің аумақтық салт-дәстүрін ерекше қорғап, қастерлейді. Сондықтан, тәуелсіздік алған әрбір ұлт ең әуелі ана тілінің тағдырына алаңдайды.

Қазақстанның Тұңғыш Президенті Елбасы «Қазақстанның болашағы – қазақ тілінде» деп атап көрсеткені баршаға аян. Жалпы, елімізде мемлекеттік тіліміздің мәртебесінің биіктеуіне, өркендеуіне, дамуына жан-жақты қолдау көрсетіліп, көптеген мүмкіндік туғызылып отыр. Қазіргі таңда мемлекет тарапынан тілдік қорымызды үздіксіз жетілдіріп отыру үшін заңдар қабылданып, бағдарламалар жасалған. Осы мүмкіндіктерді пайдаланып, мемлекеттік тілдің қолдану өрісін кеңейту өз қолымызда. Еліміз тәуелсіздігіне қол жеткізгеннен кейін мемлекеттік тіліміз – қазақ тілі болып бекітілді. Қазақстан Республикасының «Тіл туралы Заңы» күшіне енді. Болашағымызды баянды етер басты қаруымыз – тіліміз. Мемлекеттік тіл – ұлттық және рухани бірліктің басты факторы, негізгі басымдығы. Оны меңгеру әрбір Қазақстан азаматының парызы және міндеті. Соңғы жылдары мемлекеттік тіл туралы айтуда да, жазуда да кемшін жоқ. «Қазақстанның Ұлт бірлігі» доктринасы соның жарқын дәлелі. Онда мемлекеттік тілді меңгеру бұдан былай «... әркімнің парызы мен міндеті» - деп атап көрсетілген.

Мемлекеттік тіл – мемлекеттің бүкіл аумағында, қоғамдық қатынастардың барлық саласында қолданылатын тіл болғандықтан, жүргізілетін барлық іс-қағазы мен құжаттар мемлекеттік тілде болуы тиіс. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты төрағасының 2009 жылдың 27 ақпанындағы «Іс қағаздарын мемлекеттік тілге көшіру туралы» №36 өкімі республикамыздың барлық сотында қолданылады. Қазір іс-қағаздарын жүргізу номенклатурасына сәйкес, жүргізілетін кітаптар, есептік карточкалар, сот тәжірибесінің талдаулары, жедел кеңес және семинар сабақ хаттамалары, жоғары сатыдағы соттармен және басқа да мемлекеттік мекемелермен хат алмасу тек мемлекеттік тілде жүргізіледі.

Тіл – атадан қалған асыл мұра. Осы мұраны барлық адамға жеткізу әр адамның парызы. Қазақ тілі – «еліміздің мемлекеттік тілі» екендігі Конституцияда заңдастырылған. Мемлекеттік тілімізді мейлінше кемелдендіруге, мәртебесін көтеруге әрқайсымыз өзіндік үлес қоссақ нұр үстіне нұр болар еді. Тіл байлығы – елдің ұлттық мақтанышы. Ендеше, әр адам ана тілін көзінің қарашығындай сақтауы тиіс.

Марлен ҚЫРҒАБАҚОВ,
Талдықорған қалалық сотының судьясы.

КЕЛІСІМ

МЕДИАЦИЯНЫҢ МІНДЕТІ ҚАНДАЙ?

Халқымыздың бірлігі мен тұтастығын сақтау саясатын және сот жүйесінде медиация институтын дамыту, дауларды сотқа дейінгі және соттан тыс реттеу институтының қолдану аясын кеңейту мақсатында қолданыстағы бітімгершілік рәсімдерді дамыту — дауларды реттеу және азаматтардың бұзылған құқықтарын қорғау тетіктерін жетілдірудің басым бағыттарының бірі болып табылады.

Сот ақпараттарына кеңінен қолжетімділікті, даулардың сотқа дейінгі және соттан тысқары реттеу институтын дамыту жөніндегі бірлескен жобаларды жүзеге асыруды, медиативтік қызметті алға бастыруды, халық арасында медиаторлардың беделін арттыруды қамтамасыз ету мақсатында Халықаралық құқық қорғау орталығы, Алматы облысы әкімімен, өңірдің Кәсіподақ орталығымен, облыстың бизнес-құрылымдары өкілдерімен, «Атамекен» ӨКП меморандумдар жасалған. Меморандум негізіне өзара ынтымақтастық, кәсіпкерлік субъектілер мен қоғамды әлеуметтік сауықтыру арасында іскерлік, серіктестік қатынасына сақтау болып табылатын құқықтық дауларды (жанжалдарды) шешудің баламалы тәсілі ретінде татуластыру рәсімін жаппай тарату және белсенді қолдану мәселелері арқау болады.

Халқымыз үшін медиация институты жат емес. Бұрнағы заманда туындаған кез-келген дау-дамайлар билер мен ақсақалдар арқылы шешілген. Сондықтан осы институт дауласушы тараптар арасында татуластыру көпірі міндетін атқарары және оған халықтың сенімі арта түсері талассыз. Барлық аталып жатқан іс-шаралардың түбегейлі мақсаты – асылында халықтың қамы үшін, азаматтарымыздың заңды мүдделері толыққанды, жан-жақты қорғалып және жұртшылығымыздың сотқа деген сенімін асқақтату болып саналады. Осы жобалар және бағдарламалар қоғам мен мемлекеттік органдар арасында өзара тиімді байланыс орнатуға, ел-жұртқа құқықтық қызмет көрсету жолындағы олқылық пен кемшіліктерді жоюға бағытталған.

Азамат МАДИЕВ,
Ақсу аудандық сотының судьясы.

АЛАМАН

«АЙТЫС» АУЫЗ ӘДЕБИЕТІНІҢ АЙШЫҚТЫ ЖАНРЫ. ЕКІ АҚЫНЫҢ АРАСЫНДАҒЫ СӨЗ ЖАРЫСЫ, ҚОЛ-ҚОЛ СУЫРЫП САЛУ, ЖАУАПТАСЫП АЙТЫСУ ЕКІНІІ БІРІНІІ БАҒЫНА БҰЙЫРМАҒАН. «БІЛГЕНГЕ ӨЛЕҢДЕ ӨНЕР, ӨНЕР ДЕ ӨНЕР, ШЫН ЖҮЙРІК ӨРГЕ ШАПСА ӨРШЕЛЕНЕР» - ДЕП ҚАРА ӨЛЕҢДЕ АЙТЫЛҒАНДАЙ, ТАҢДАЙЫНАН ӨЛЕҢ САУЛАП, ТІЛ МЕН ЖАҒЫ БҮЛКІЛДЕГЕН НЕБІР АЙТЫСКЕРЛЕР БОЛҒАН ТАРИХТА, БОЛА ДА БЕРЕДІ. КЕШЕГІ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АЙТЫС ПЕН БҮГІНГІНІ МҮЛДЕ САЛЫСТЫРУҒА КЕЛМЕЙДІ. ӨТКЕН ҒАСЫРЛАРДАҒЫ ШАШУБАЙ, БАЛТА, ШӨЖЕ, КЕМПІРБАЙ, БАҚТЫБАЙ, СҮЙІНБАЙ АЙТЫСТАРЫ ПЕНДЕНІҢ БОЙЫНА БІТКЕН КЕМІСТІГІН МІНЕП, КЕКЕП-МҰҚАТЫП ОТЫРҒАН ДАЛА САХНАСЫНДАҒЫ АЙТЫ-СТАР ЕДІ. АЛ, БҮГІНГІ АЙТЫС МӘДЕНИЕТІ, БІЛІМДІ-БІЛІКТІ, СӨЗ ДОДАСЫ. ТІПТІ АЙТЫСТЫҢ ШАРЫҚТАУ ШЕГІНЕ ҰЛАСТЫ, ПОЭЗИЯДА АЙТЫЛА БЕРМЕЙТІН НЕБІР КӨРКЕМДІК ТЕҢЕУЛЕР, АЙТЫС АҚЫНДАРЫНЫҢ АУЗЫНАН МАРЖАНДАЙ БОЛЫП ТӨГІЛУДЕ. РАС, ҚАЗІРГІ АЙТЫС ҰСАҚТАЛЫП КЕТТІ ДЕГЕН АЩЫ ШЫНДЫҚ ТА БАР.

Қарағанды облысында Мемлекет және қоғам қайраткері, «Тар жол тайғақ кешудің» сүрлеуінде сүрінген, ақын кеңестік идеологияның жазықсыз құрбаны болған Сәкен Сейфуллиннің 125 жылдығына орай халықаралық ақындар айтысы өтті. Сәкен тойының бастауы Жаңаарқа ауданында басталып, Сарыарқа төсінде ән мен жыр, шашу болып шашылып, Сәкен рухы көкте қалықтап, ғылыми конференция да Сәкеннің өмір жолдары жайлы том-том тарихи естеліктер айтылды. Оның жарқын бейнесі, қазақтың тілін сол дәуірдің өзінде мемлекеттік тұғырға көтеруде сіңірген орасан зор еңбегі айтылды. Той-тойға ұласып, ақындар айтысы қыркүйек айының 18-19 күні Қарағанды қаласында жалғасты. Оған көрші Қытай, Қырғыз мемлекеттерінен ақындар шақырылды. Айтысқа ұйытқы болған «Nur Otan» партиясы. Айтысқа сусап қалған арқа өңірінің ел-жұрты залға сыймады. Көрермен көңілінен шығу үшін театрдың кіре берісіне көгілдір экран қойылып, сыймаған халық телеэкран арқылы тамашалады. Айтулы додаға Жетісу өңірінен Жандарбек Бұлғақов қатысты. Бірінші айналымда қарағандылық Дидар Қамиов пен жыр көкпарын тақымдаған жетісулық жүйрік:

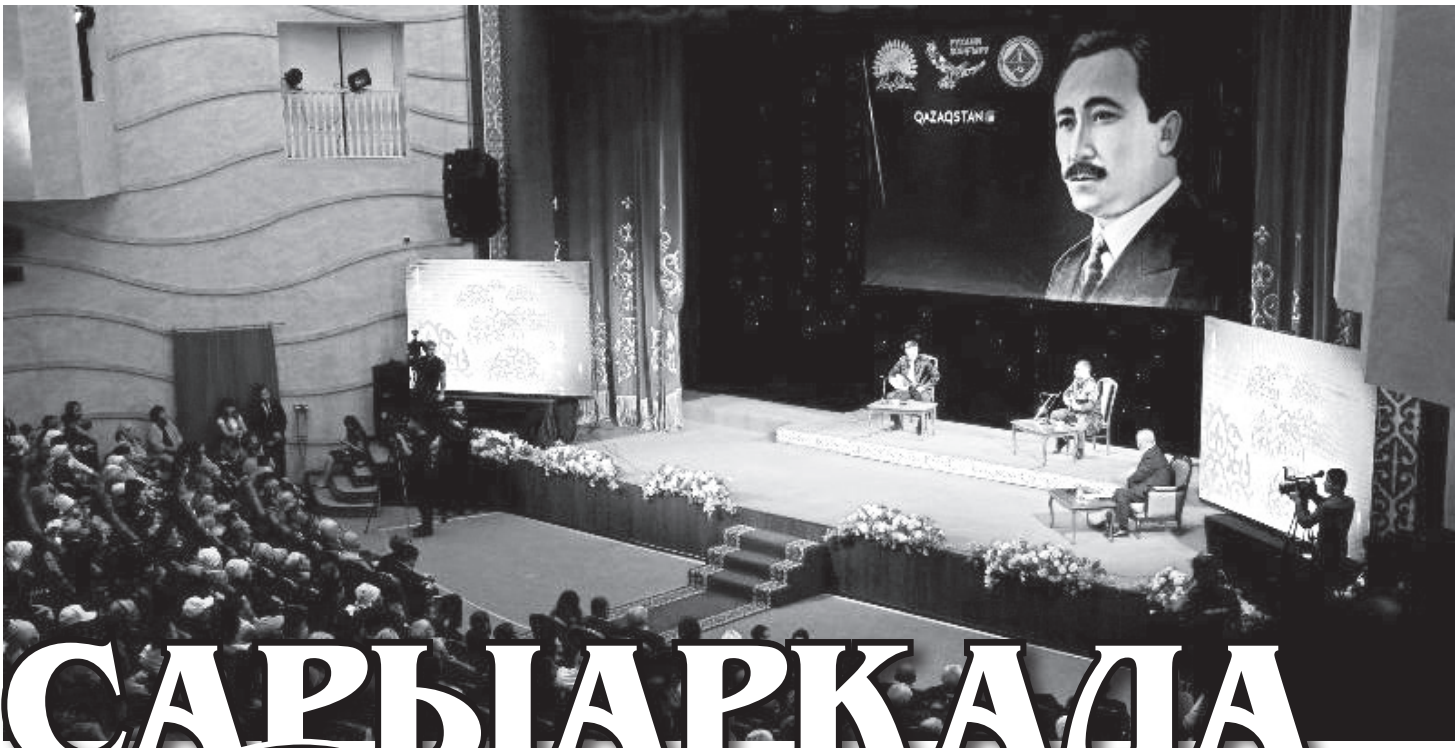
Түлеген айтыс деген шаңырақтан,
Қазақтың ақыны көп жалын атқан.
Ішінде ең крутойы сен боп тұрсың,
Күн сайын беделі өсіп қадірі артқан.
Қайда барсаң қамқоршы қрышаң көп,
Жақындығы жаныңды жадыратқан.
Екі жездең екі жерді ұстап отыр,
Сен үшін әрі қорған әрі мақтан.
Біреуі қара өлең маңы жақта,
Ал біреуі Ақорда маңы жақта.
Мына жездең айтысқа бастық болды,
Еңбегін ел жұртының бәрі ұнатқан.
Ана жездең Президентке бастық болып,
Әмір беріп түспей тұр әлі де аттан.
Жездесі мұндай адам жерде қалмас,
Сорлы біреу болмаса тәңір атқан.
Ал сен болсаң соларды көзір қылып,
Жүйріксің шаршаса да шауып отқан.
Ала алмайтын жерлерде алып отқан,
Сүйенгені ең күшті болғаннан соң,
Тәуір ат жасап жүрсің жауыр аттан.
Сен не деген айлакер балдыз едің,
Олжаның көзін оңай тауып отқан.
Бір жездесі тазалап жолын ашып,
Бір жездесі артжағын жауып отқан.
Ел құсап екі сиырға елеңдемей,
Екі бірдей жездесін сауып отқан
- деп қарсыласына тап берген Жандарбек:

Базарлық әкелсең де бар әлемнен,
Қазаққа асқан сый жоқ қара өлеңнен.
Ассалаумағалейкум Қарағандым,
Қара тасты айырған қара жерден.
Жүйріктің ерін алмай терін алып,
Дүбіріңе қосылдым қарагермен.
Біздердей құтты қонақ келген кезде,
Қойдың өзі егізден таба берген.
Сол айтпақшы жақсы бір жаңалыққа,
Сүйінші сұрап келдік тәмам елден.
Айтыстың қарсаңында бұл
Дидардың,
Шаңырағына торсықтай бала келген.
Ал баурым перзентің құтты болсын,
Мына жарық жалғанды жаңа көрген.
Әкеме құр қол барсам ұят қой деп,
21-мың теңгесін ала келген - деді.

Өзіл айтса тотияйындай күйдіріп, елдікті теңдікті жырласа алмастай жарқылдайтын Жандарбек Әлихан Бөкейхановқа әлі күнге дейін бір ауданның атын бере алмай, октябрь деген атаудан құтылмаған Қарғандының қалпағын кері қайырды.

«Ерді намыс, қоянды қамыс өлтіреді» дегендей, туған өңірінде өтіп жатқан айтысқа Дидар да қарап қалмады.

Айтқаның Әлихан ба, октябрь ма,
Ол жайлы көп секілді ақпарың да.
Сентябрь біткен жоқ қой сабыр етші,
Октябрьді өзгертер октябрьда.
Қаланың аты өзгеру оңай бізде,
Аудандар қалады ылғи қапталында.
Алаштың арыстары толып жатыр,

САРЫАРҚАДА СӘКЕН АРНАП АЙТЫС ӨТТІ

Қала түгіл аудан жоқ аттарында.
Сәкен атам елі үшін ерлік қылған,
Ұйықтап атан қомы, ат жалында.
Бір мақала жазыпты ұлт қамы үшін,
1923-тің ақпанында.
Біздерді киргиз демей қазақ десін,
Депті «Еңбекшіқазақтың» ақпарында.
Содан қазақ атауы қайтарылып,
Іс жасады тұрардай мақтануға.
Бар қазақты қайтадан қазақ қылды,
Қаһарлы Сталиннің шақтарында.
Біз жүрміз бір қазаққа ат бере алмай,
Осынау азаттықтың ақ таңында.
Көкелер неге сонша жалтақсыңдар,
Билігің тұрған жоқ қой жат қолында.
Сәкен құсап бір ерлік қылсаңдаршы,

Мәңгілік отпайсыңдар тақтарыңда.
Жер үстінен бір аудан берсеңдерші,
Жер астында елі үшін жатқан ұлға - деп
Сәкен Сейфуллиннің есімін асқақтатты. Екі күн бойы жыр додасын қыздырған айтыскерлер арасында Бекарыс Шойбеков, Айбек Қалиев, Әсем Ережеқызы, Мақсат Ақанов қырғызстаннан Жеңішбек Жұмақадір сынды ақтангерлер сайысты. «Қайсы бірін айтайын өңшең ғана ақсұңқарларай» - демекші, Сәкен Сейфуллиннің қыры мен сырын, қоғамға сіңірген еңбегін әспеттеп, әлеуметтік мәселелерге ойысып, әріптесіне қырандай шүйліккен ақындардың осалы болмады. Екінші айналымда Батыс Қазақстанан келген шайыр жастүлек Бауыржан Шимердинұлымен

жұптасқан Жандарбек айта-айта жауыр болған мемлекеттік тілді жырына арқау етті.

Тіріге нан, өліге көбін керек,
Көбінді де кім саған тегін береді?
Президенттің жолдауын тыңдап шықтық,
Халыққа жасалар деп небір көмек.
Тоқаев бұрын соңды айтылмаған.
Тіл жайлы тіркес айттым елімді елеп,
Қазақ тіл ұлтаралық тіл болад деп,
Жолдауда уәде берді жолымды елеп.
Біздің тіл ұлтаралық тіл болуға,
Құр сөз емес, құзырет беру керек.
Бұрын орысша білмеген аштан өлді,
Енді қазақша білмеген өлу керек.
Тілімді таптап жүрген шенділерді,
Біліктен ап, құйрықтан тебу керек.
Олардың орнына ұлтпен бірге,
У ішіп, жүрген жандар келу керек.
Сәкендерге қарасам ана тілге,
Азаттық жоқ кезде де көңіл бөледі.
Қазақтың фольклорын қайта жинап,
Ел үшін ебек етіп, ерінбеп еді.
Кеңсе тілі қазақша жазылсын деп,
Кеңестік империядан шегінбеп еді.
Қазақ түгіл орысқа ашып айтты,
Қазақтың бай тілінен жерінбе деп.
Ал қазір орыс емес өз баламыз,
Жатыр ғой мәңгүрттеніп өмірге кеп.
Тілін шайнап сөйлейтін шенділерге,
Біз де ғана біліктен орын береді.
Бар жиналыс қазақша өтсін десең,
Солар отыр тіліміз жолын бөгеп.
«Қазақстан көп ұлтқа ортақ қой» деп
Болмайтын сылтауларға орын береді.
Енді сол мәңгүрттерге айтатыным,
Тұрса да жүз отыз ұлт өңірге кеп,
Қазақстан көп ұлтқа ортақ болса,
Қазақ тіл де ортақ тіл болу керек - деді.
Екі күнгі аламаннан біз тек жетісулық жүйрігіміздің айтысынан үзінді алдық. Сарыарқа төсіндегі аламан додада бас бәйгені Жандарбек пен қарғандылық Мақсат Ақанов еншіледі.

АКСУСКИЙ САХАРНЫЙ ЗАВОД НАЧАЛ ПРИЕМ СВЕКЛЫ

КАК СООБЩАЕТ ПРЕСС СЛУЖБА СПК «ЖЕТИСУ», С 20 СЕНТЯБРЯ АКСУСКИЙ САХАРНЫЙ ЗАВОД НАЧАЛ ПРИЕМ ПЕРВОЙ ПРОДУКЦИИ САХАРНОЙ СВЕКЛЫ 2019 ГОДА. В ПЕРВЫЙ ДЕНЬ ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ АКСУСКОГО И САРКАНСКОГО РАЙОНОВ ПРИВЕЗЛИ БОЛЕЕ 450 ТОНН СЛАДКОГО КОРНЯ НА ЗАГОТОВИТЕЛЬНЫЙ ПУНКТ ПРЕДПРИЯТИЯ. В СКОРОМ ВРЕМЕНИ ПРОДУКЦИЮ ОТПРАВЯТ СВЕКЛОВОДЫ АЛАКОЛЬСКОГО РАЙОНА.

Сервисно-заготовительный центр «Акмол» Аксуского района одним из первых привез свеклу на завод. Сервисно-заготовительный центр был создан в 2018 году и через АО РИР «СПК «Жетісу» приобрел элитные семена сахарной свеклы и сель-

скохозяйственную технику. Благодаря этому СЗЦ «Акмол» в этом году увеличил площадь свеклы с 70 га до 110 га.

«В этом году будет хороший урожай. Средняя урожайность свеклы на наших полях составило 600 центнеров с гектара. В первый день мы привезли на предприятие 250 тонн свеклы. В целом в этом году планируем получить более 6 тысяч тонн продукции», - рассказал директор СЗЦ «Акмол» Берик Тынышбаев.

В 2017-2018 годах Аксуский сахарный завод принял 170,3 тысяч тонн сахарной свеклы и было выпущено 13 тысяч тонн сахара. В нынешнем году предприятие планирует принять 200 тысяч тонн свеклы и произвести 20 тысяч тонн чистого сахарного песка. По словам генерального директора

ТОО «АксуКант» Самата Надирбаева, производство сахара начнется уже в октябре.

«В этом году мы завершаем второй этап модернизации завода, который позволит увеличить производство до 4 тысяч тонн. На полную мощность выйдем после окончания третьего этапа. Тогда предприятие сможет выпускать 4,5 тысяч тонн продукции в сутки», - поделился Самат Надирбаев.

В настоящее время на заводе трудятся 260 человек, с началом производства количество рабочих увеличится до 550 человек.

Напомним, Аксуский сахарный завод

был реконструирован и введен в эксплуатацию в 2017 году при поддержке акимата Алматинской области. Для обеспечения стабильной работы предприятия через Социально-предпринимательскую корпорацию «Жетісу» передано в лизинг 280 единиц и 28 комплектов оборудования и сельскохозяйственной техники общей стоимостью 4,5 млрд тенге.

В целом в регионе в целях модернизации и развития сахарной свеклы при поддержке СПК «Жетісу» создано 29 сервисно-заготовительных центров. Сервисно-заготовительные центры приобрели 603 сельхозтехники и 60 тысяч единиц семян. В результате создания сервисно-заготовительных центров общий объем сахарной свеклы увеличился с 24 тысяч тонн в 2014 году до 440 тысяч тонн в 2018 году. Посевная площадь увеличилась с 1 200 га в 2014 году до 14 тысячи га в 2019 году.

Ш. ХАМИТОВ.

ОБЖАЛОВАНИЕ ДЕЙСТВИЙ ИЛИ БЕЗДЕЙСТВИЯ ГОСОРГАНОВ

В Республике Казахстан споры между гражданами и организациями, с одной стороны, и государственными органами и должностными лицами, с другой, регулируются главой 27 Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан (ГПК РК) - Производство по делам об оспаривании решений и действий (либо бездействия) органов государственной власти, местного самоуправления, общественных объединений, организаций, должностных лиц и государственных служащих. Возможность судебного контроля в сфере государственного управления лишний раз подчеркивает неизбежность существования конфликтов и споров между гражданами, организациями и государственными органами.

В том случае если гражданин или юридическое лицо считает, что принятым решением либо совершенным действием государственного органа, органа местного самоуправления, общественного объединения, организации, должностного лица, государственного служащего нарушены его права, свободы и законные интересы, они могут обратиться с заявлением в суд о восстановлении нарушенных прав. Предварительное обращение в вышестоящие органы и организации, должностному лицу не является обязательным условием для предъявления заявления в суд и его принятия судом к рассмотрению и разрешению по существу.

В соответствии с пунктом 2 статьи 278 Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан заявление подается в суд по общим правилам подсудности, то есть по месту нахождения государственного органа или должностного лица, действия которых оспариваются. В то же время заявления граждан, рассмотрение которых отнесено к подсудности районных судов, могут быть поданы в суд по месту жительства гражданина либо в суд по месту нахождения государственного органа или должностного лица.

Согласно статье 280 Гражданского процессуального кодекса гражданин и юридическое лицо вправе обратиться в суд с заявлением в течение 3 месяцев со дня, когда им стало известно о нарушении их прав, свобод и охраняемых законом интересов, то есть с того момента, когда гражданин или юридическое лицо узнали о принятом решении либо совершенном действии органом либо должностным лицом ущемляющим их конституционные права и свободы (например, получили соответствующий документ).

В том случае если срок для обращения с заявлением был пропущен без уважительных причин, это не будет являться основанием для суда к отказу в принятии заявления. Однако пропуск срока по неуважительной причине

может являться одним из оснований к отказу суда в удовлетворении заявления. Для подтверждения отсутствия возможности подать заявление в суд в установленные сроки возможно представить необходимые доказательства подтверждающие данный факт (например, документы о болезни, командировке и т. п.).

В соответствии со статьей 281 Гражданского процессуального кодекса заявление рассматривается судом в месячный срок с участием прокурора, гражданина, представителя юридического лица, руководителя государственного органа, органа местного самоуправления, общественного объединения, организации, должностного лица или государственного служащего, решения и действия которых оспариваются. В судебном заседании суд проверяет компетенцию и полномочия органа или должностного лица, принявшего решение либо осуществившего действие.

Согласно пункту 2 статьи 282 Гражданского процессуального кодекса суд отказывает в удовлетворении заявления, если установит, что решения и действия в отношении которых было подано заявление в суд, были вынесены и совершены в соответствии с законом, в пределах полномочий государственного органа, органа местного самоуправления, общественного объединения, организации, должностного лица или государственного служащего и права, свободы и охраняемые законом интересы гражданина и юридического лица не были нарушены.

В соответствии с пунктами 2, 3 статьи 282 Гражданского процессуального Кодекса РК если суд признает заявление обоснованным, в таком случае выносятся решения об обязанности соответствующего государственного органа, органа местного самоуправления, общественного объединения, организации, должностного лица или государственного служащего устранить в полном объеме допущенное нарушение прав, свобод и охраняемых законом интересов гражданина и юридического лица.

Решение суда направляется для устранения допущенных нарушений закона руководителю государственного органа, органа местного самоуправления, общественного объединения, организации, должностному лицу, государственному служащему, решения и действия которых были оспорены, либо вышестоящему в порядке подчиненности органу, организации или должностному лицу в течение 3 дней после вступления решения суда в законную силу.

Гульнар БЕКТУРГАНОВА,
судья СМЭС Алматинской области.

СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Во всех судах Республики Казахстан заработала новая автоматизированная информационно-аналитическая система «Терелік», которая интегрировала в себе весь электронный архив судебных документов, интернет-ресурсы судов и один из главных инструментов для диалога с судами – сервис «Судебный кабинет».

Развитие информационных систем на этом не останавливается, так, в информационно-аналитической системе судебных органов «Терелік» реализован механизм, согласно которому по вступлению судебного акта в законную силу по делам об административном правонарушении судья в ИАС СО «Терелік» повторно подписывает постановление, которое в автоматическом режиме направляется в страховую компанию в электронном виде с отметкой о вступлении в законную силу.

Данный функционал позволяет исключить необходимость повторного обращения граждан в суды за проставлением отметки о вступлении в законную силу постановлений об административном правонарушении для предъявления его в страховую компанию.

Следует отметить, что на сегодняшний день в Судебном кабинете успешно функционирует сервис по направлению в суды дел об административных правонарушениях органами, уполномоченными возбуждать административные дела, все протоколы об административных правонарушениях и дела поступают в электронном виде в специализированные административные суды и в суды, рассматривающие административные дела.

Автоматизирован документооборот между судами и органами исполнительного производства (государственные судебные исполнители, частные судебные исполнители). Введен в эксплуатацию функционал по приему из судов исполнительных документов в электронном формате и электронному санкционированию

судами постановлений судебных исполнителей по всей Республике. Исполнительные документы судами также направляются в электронный формате.

Проект «Внешняя оценка судов» реализован как объективный инструмент оценки работы судов и судей с целью определения уровня доверия населения, защищенности прав и законных интересов граждан в суде.

Отличительная особенность анкетирования – проведение его посредством сервиса «Судебный кабинет». Результаты анкетирования и предложения напрямую поступают в главный орган судебной власти – Верховный Суд, что исключает местное влияние на его результаты и итоги.

В частности, оценивается уровень доступа к правосудию, равноправие сторон, беспристрастность, соблюдение судьями требований судейской этики, процессуальных сроков и т.д.

Необходимо отметить, что все сервисы дорабатываются и улучшаются с учетом предложений представителей юридической общественности, адвокатов и госорганов, а также по мере развития ИТ в мире и изучения успешного опыта других стран. К примеру, в «Судебном кабинете» запущен модуль, позволяющий Министерству финансов РК получать решения суда о признании потенциального поставщика недобросовестным участником государственных закупок. В обновленной версии «Судебного кабинета» усовершенствованы шесть разделов, в том числе судопроизводство (подача исков, заявлений, апелляционных/частных жалоб, кассационных ходатайств и др.), отправка писем и обращений в судебные органы, поиск судебных дел, апостилирование официальных документов, исходящих из судебных органов.

Нургиса ЕРГАЗЫ,
главный специалист-секретарь
судебного заседания СМЭС.

МЕДИАЦИЯ

Судебная медиация – примирительная процедура урегулирования спора (конфликта) между сторонами судебного процесса при содействии судьи, осуществляющего примирительные процедуры, в целях достижения ими взаимоприемлемого решения, реализуемая по добровольному согласию сторон. Медиация – форма внесудебного разрешения споров с помощью третьей нейтральной, беспристрастной стороны – медиатора. Медиатор - это не защитник, не обвинитель, не арбитр, не консультант, не советчик и не переносчик информации, а есть независимое, нейтральное и беспристрастное физическое лицо, выбираемое сторонами спора, который помогает сторонам самим найти решение в ходе обсуждения их конфликта.

С 01 января 2016 года на законодательном уровне путем включения в новый Гражданский процессуальный кодекс, действует судебная медиация.

Во время процедуры медиации стороны, участвующие в конфликте, самостоятельно приходят к взаимовыгодному решению, опираясь на опыт, знания и умения медиатора. Разрешение споров полностью зависит от воли самих спорящих. Особенностями медиации является то, что процедура гибкая, неофициальная и неформальная. В медиации не выясняется кто прав, а кто виноват. Основная цель медиации – конструктивный поиск решений возникших противоречий. Внедрение медиативных форм разрешения спо-

ров окажет позитивное воздействие на судебную систему.

Порядок и процедура проведения медиации, установленные статьями 179-180 ГПК РК, соглашение об урегулировании спора (конфликта) в порядке медиации может быть заявлено сторонами в судах первой, апелляционной и кассационной инстанции. При проведении судебной медиации, передача дела в производство другого судьи не обязательна, по ходатайству сторон процедуру медиации может провести и судья, в производстве которого находится дело, тем самым стороны экономят свое время и время суда. Судья, осуществляющий примирительные процедуры, при проведении судебной медиации руководствуется нормами, установленными Законом «О медиации» и ГПК. Соглашение об урегулировании спора (конфликта), достигнутое сторонами медиации при проведении примирительных процедур, заключается в письменной форме и подписывается сторонами. При достижении сторонами соглашения об урегулировании спора (конфликта) в порядке судебной медиации судья, в производстве которого находится дело, выносит определение, постановление о его утверждении и прекращении производства по делу.

Аян КАЖМУКАН,
главный специалист-секретарь судебного
заседания Талдыкорганского городского
суда.

ОСЕННИЙ УЧЕТ БЛАГОРОДНОГО ОЛЕНЯ

Марал – красивое и благородное животное, одна из краевых субпопуляций, которое в настоящий момент находится под охранной государ-ства. На особо охраняемых природных территориях Лепсинского края, где охота запрещена, к маралу относятся с особой заботой, где сотрудники Лепсинского филиала Жонгар–Алатауского ГНПП обустроивают для него солонцы и заготавливают корма для подкормки в зимний период, ежегодно учитывая текущее состояние.

Учет маралов традиционно проводится в период зимнего маршрутного учета и осенью, в период гона. Осенний учет называется учетом «на реву»: в этот период о количестве животных говорят не следы, как это обычно бывает, а голоса, ведь именно ими пользуются самцы маралов, для того, чтобы привлечь самок в брачный период. Маралы режут, и их рев становится инструментом для определения численности животных, ведь голоса у разных особей, как и у людей, не идентичны по тембру.

Самое «громкое» время суток для этих животных – утро и вечер, поэтому утром и вечером проводятся учетные работы. Механизм следующий: гос.инспектор проводит учет с возвышенности с помощью специального манка «вабы», имитирует голос марала, провоцируя самцов на ответный рев, чтобы тут же отметить на карте те места, из которых отзовутся животные. Позже высчитывается плотность марала на тысячу гектаров: здесь принято исходить из того, что на одну мужскую особь марала обычно приходится три или четыре маралухи. Таким образом, можно получить данные о численности на территории всего национального парка до начала зимнего периода.

Р.М. АБУЗЯРОВ,
Гос.инспектор Жаланащского ИУ Лепсинский
филиал РГУ «Жонгар –Алатауский»
ГНПП

ӘЛЕМ ЧЕМПИОНАТЫ

ГРЕК-РИМ КҮРЕСІН
АЛТЫНСЫЗ АЯҚТАДЫҚ

Мәселен, 67 келіде Мақсат Шермағамбетке сенім артқан едік. Мақсат үмітті ақтамады. Алғашқы белдесуінде АҚШ құрамасының балуанымен кездескен. Өкінішке қарай, қарсыласына тегеурінді қарсылық танытпай, таза ұтылып қалды. Тіпті, күндегі күресінен жаңылып, боз кілемге жаңа келген тәжірибесіз спортшыдай күй кешті. Бұл салмақтың алтынын кубалық Ворреро Моли алды. Ол - Олимпиада ойындарының жеңімпазы. Әлі де бабында екен. Әлем чемпионы деген атқа Олимпиаданың жолдамасын қосып, Токиода атой саламын деп отыр. Дәл осылай күрессе, алтын алатыны сөзсіз. Ол финалда орыс балуаны А.Сурковты жықса, қос қола неміс пен серб балуанына тиесілі болды.

Айтпақшы, қола алған неміс балуаны Ф.Щтафлер - үш дүркін әлем чемпионы. Парижде біздің Демеу Жадыраевты алтыннан айырған оған. Екі әлем чемпионатында Демеу осы неміс балуанына есе жіберді.

87 келіде ел намысын қорғаған А.Қыстаубаев екі қарсыласын ұтқанымен үшінші белдесуде кубалық қабыланға шамасы жетпей қалды. Бұл салмақта бірінші орынды украиналық Ж.Венелюк жеңіп алды. Олимпиада ойындарында күмісті еншілеген Жан алтын мен жолдаманы қоржынға басты. Айта кетейік, Нұр-Сұлтандағы әлем чемпионатында алтынға қол жеткізген Ж.Венелюк - Украинаның Рада депутаты. Күміс мажарлық балуанға тиесілі болса, қос қоланы неміс өкілі мен ала шапанды ағайынның балуаны алды.

97 келіде сынға түскен Ерұлан Исаков Грузин балуанынан ұтылған еді. Бұл жолы алтын Ресейге кетті. Армян балуанын ұтқан ресейлік М.Евлоев чемпион атанса, қолаға серб пен түрік балуаны қол созды.

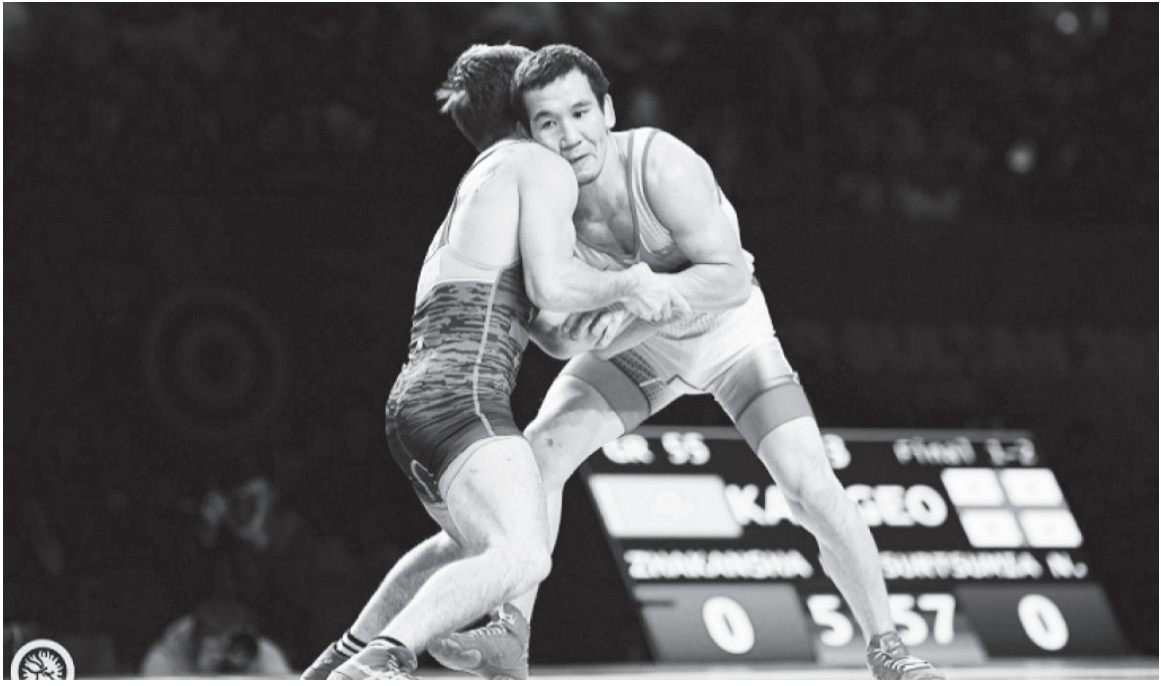
Үшінші күні 60, 77, 130 келі салмақтағы балуандар боз кілемге шықты. Бұған дейін әлемдік сынның күмісін еншілеген Мейрамбек Айнағұлов бұл жолы алтын алады деп қатты үміттендік. 60 келі салмақта боз кілемге аттаған Мейрамбек өзіне сенімді шықты. Бірінші белдесуінде бразилияның қазағы Марат Гариповпен жолықты. Шиыршық атқан отандасымыз қарсыласын әп-сәтте жауырынын жер искетті. Тіпті, еш қиналмастан екі рет қана әдіс жасап, 10-0 есебімен жеңіске жетті. Айта кетейін, осы салмақта төрт қазақ боз кілемге шықты. Өзбекстаннан Елмұрат Тасмұратов, Қытайдан Валихан, Бразилия Марат Граипов және Мейрамбек. Осы төрт қазақтың ішінен жартылай финалға тек Мейрамбек Айнағұлов қана жетті.

Ол жартылай финалға дейін Латвия, Хорватия балуандарын жолынан ығыстырды. Тек жартылай финалда ресейлік С.Емелиннен ұтылып қалды. Осылайша, Мейрамбек жартылай финалға өту арқылы Қазақстан құрамасына грек-рим күресінен алғашқы Олимпиада жолдамасын салды.

Қола үшін таласта Мерамбек украиндық балуан Л.Темировты 10-0 есебімен жеңді. Осылайша, Мейрамбек Айнағұлов өз елімізде өткен әлем чемпионатының қола жүлдегері атанды. Айта кетейін, грек-рим күресінен чемпионат бойы ең әдемі әдіс істеген де осы Мейрамбек болды. Ол Хорват балуанын 5 балға тастады.

Екінші қолаға өзбекстандық қандасымыз Елмұрат Тасмұратов таласты. Кіші финалда ирандық Ә.Нижатимен жолыққан Олимпиада ойындарының қола жүлдегері Елмұрат Тасмұратов қарсыласына шамасы келмеді. Ә. Нижати қола жүлдегер атанды.

Алтын тұғырға ресейлік

КҮРЕСТЕН ӘЛЕМ ЧЕМПИОНАТЫНЫҢ ЕКІНШІ КҮНІ ҚАЗАҚ БАЛУАН-
ДАРЫ ЖҮЛДЕСІЗ ҚАЛДЫ. 67, 87, 97 КЕЛІДЕ СЫНҒА ТҮСКЕНДЕРДІҢ
БАРЛЫҒЫ ЖАРЫСТЫ ЕРТЕ ЖОЛДАН АЯҚТАУҒА ТУРА КЕЛДІ.

С.Емелин мен жапондық К.Фумита үміттенді. 10-5 есебімен Жапон мықтысы әлем чемпионы атанды. Фумито осымен екі дүркін Әлем чемпионы деген атаққа қол жеткізді.

77 келіде Алматы облысының балуаны Асхат Ділмұхамбетовтің жолына үмітпен қарадық. Бұған дейін жанкүйерлер мен күрес мамандары чемпионаттың алтынына лайықты Асхат деп болжаған. Қарсыластары өте қарқынды болса да сенімді ақтайды деген. Бірақ болжам орындалмады. Расымен де Асхаттың қарсыластары өте мықты болды. Жерлесіміздің жеребесіне Олимпиаданың екі дүркін чемпионы Роман Власов түсті. Сонымен

Асхат бірінші кездесуінде Чех балуанын оңай жеңді. Үшінші белдесу нағыз айқас болды. Екі арыстан боз кілемде айқасты. Күллі әлемнің назары осы белдесуге ауды. Мамандар алдын ала чемпионаттың алтынын Власовқа беріп қойған болатын. Бірақ оған біздің Асхат мүмкіндік бермеді. Асхат әдемі әдісмен кеудесінен асыра лақтырып, төрт ұпайды еншіледі. Артынша тағы бір әдіспен өзінің жеңісіне сенімді болды. Сарай ішін жаңғыртқан жанкүйерлердің қолдауынан рухтанған Асхат одан ары атойлай түсті. Қайсар мінезді қазақ баласының қаһарына шыдамаған Власов жеңісті жұлып ала алмады. Осылайша жартылай

финалға жолдама мен Токио лицензиясын елге сыйлады. Өкінішке қарай, жартылай финалда Мажар балуанына небары бір ескертумен есе жіберіп қойды.

Келесі күні жүлдеге таласқан балуандардың ішінде кіші финалдың бірінші кездесуін ирандық әлем чемпионатының қола жүлдегері М.Гераи мен армяндық К.Шалян таласты. Қос мықтының арасындағы белдесу өте тартысты өтті. Алғашында төрт балға ұтылып жатқан Мұхамедали артында төрт одан кейін екі балдық әдіс жасап, алға шықты. Ақыры ұпай санын 9-ға жеткізіп, М.Гераи қола жүлдегер атанды. Екінші болып боз кілемге

жетісулық Асхат Ділмұхамбетов пен Өзбек ағайынның балуаны Ж.Бердемұратов шықты. Жерлесіміз қанша тырысқанымен өзбек спортшысына шамасы жетпеді. Осылайша қолда тұрған қоладан айырылып қалдық.

Финалда мажарлық Томас Лоренс бен Швецияның мықтысы А.Бьёрберг күресті. Сарыарқаның алтынын мажарлық Томас жеңіп алды. Ол жартылай финалда жетісулық Асхатты жеңген болатын.

130 келі ең ауыр салмақты балуандардың белдесуде М.Шадукаев екінші кездесуінде қырғыз балуанынан аса алмады.

Қос қоланы естондық Х.Нави мен грузиндік И.Хаджая өзара бөлісті. Алтын тұғырға екі дүркін әлем чемпионатының қола жүлдегері, панамерика ойындарын үш рет ұтқан кубалық Оскар Пино Хиндес пен екі дүркін Олимпиада ойындарының жүлдегері, үш дүркін әлем чемпионы, сегіз дүркін Еуропа жеңімпазы, атақты түрік балуаны Рыза Каяалп таласты. Екі алыптың арасындағы айқаста Рыза Каяалп төртінші мәрте әлем чемпионы деген атаққа қол жеткізді.

Ал әйелдер арасындағы күрес өте қызықты болды. Бірінші күні 50, 53, 55, 72 келідегі балуандар күресті. Қазақ балуандары төрт қызды үкілеп қосты. Бірінші 53 келі салмақта Т.Ахметова боз кілемге аяқ басты. Оның қарсыласы Беларусь балуаны болды. Алғашқы минуттан ақ шабуылға өтіп ұпай еншілеген отандасымыз екі кезеңде де тамаша өнер көрсетті. Соңғы үш секунд қалғанша тер төккен аруымыз соңғы мүмкіндікте жығылып қалды. Осылайша, қарсыласы келесі айналымға жолдама алды.

50 келі салмақта Ресейден бізге өткен В.Исламова қайсарлық танытты. Ол жартылай финалға дейінгі белдесулерін уақытынан бұрын аяқтап, жеңіске жетіп отырды. Ол бірінші айналымда француз қызын ұтса, екіншіде Беларусь аруын үйіне қайтарды. Одан кейін түрік қызын 13-2 есебімен ойсырата жеңді. Осылайша, қыздар арасындағы Олимпиаданың алғашқы жолдамасын жеңіп алды. Тек жартылай финалда Румын қызына есе жіберіп қойды. Қарсыласын алғашқыда тықыртқанымен соңғы минутта ұпай берді. Кездесудің соңына дейін таразы басын өзіне аудара алмай, жеңілісті мойындауға тура келді.

55 келідегі жетісулық М.Седнева да жақсы бастаған болатын. Екі қарсыласын таза ұтып, жартылай финалда сүрінді. Сондай-ақ, 72 келідегі Жәмила Бақбергенова да жартылай финалдан аспады. Енді қыздарымыз қола үшін тартысқа шығады. Ал грек-рим күресінің балуандары өз елімізде өткен әлем чемпионатын алтынсыз аяқтады. Қазақстан құрамасында 1 күміс, 2 қола медаль ғана бар.

Екінші қолаға таласқан жетісулық М.Седнева орыс қызына ұтылып, қолда тұрған қоладан айырылып қалды. Алматы облысының тағы бір өкілі кіші финалда өнер көрсетті. Ол жапон қызымен жан алып, жан берісті. Бірінші кезеңді жақсы бастағанымен, екінші кезеңде сылбыр қимылдады. Соңғы сәтте қарқын қосқанымен, қарсыласы алдырмады. Осылайша, жетісулық қос ару қоланы қоржынға түсірген жоқ. Алда әлі боз кілемге шығатын арулар бар. Олардың арасында Алматы облысының үкілеп қосқан балуан қызы Аяулым Қасымова ерекше атауға болады. Баршасына сәттілік тілейік!

Ришад ТҰРҒАНБАЕВ

БІЛЕ ЖҮРІҢІЗ

БАҚЫТТЫ ӨМІР
СҮРГІҢІЗ КЕЛСЕ...

Бақытты өмір
сүріңіз келсе, төмендегі
жағидаларды жадыңызда
ұстаңыз.

1. Күніне кем дегенде 3 адамға қуаныш сыйлаңыз.

2. Көп армандаңыз. Армандар орындалады.

3. Күш-қуатыңызды өтірік, өсек айтуға жұмсамаңыз.

4. Өмір өте қысқа. Сондықтан өшпенділікке уақыт құртпаңыз.

5. Өз өміріңізді өзгелердің өмірімен салыстырмаңыз. Өйткені олардың басынан өткергенін сіз көрген жоқсыз.

6. Өз өміріңізді бақытты ететін өзіңіз екенін естен шығармаңыз.

7. Ұйқыңызды қандырыңыз.

8. Көп оқыңыз. Оқыған адамның ғана ойлау қабілеті өте жоғары болады.

9. Күніне 2 литр су ішуді әдетке айналдырыңыз.

10. Өткен іске ешқашан өкінбеңіз. Бірақ болашақта қайталамаңыз.

11. Бұл өмірдегі бар байлығыңыз — отбасыңыз екенін ұмытпаңыз.

12. Өз-өзіңізді жақсы көріңіз.

13. Уақыт зымырап бара жатыр. Жақсы адамдармен араласыңыз.

14. Басыңызға қандай іс түссе де, күлімдеп жүріңіз.

15. Жиі жақсылық жасаңыз.

Ол міндетті түрде қайтады.

КЕРЕК ДЕРЕК

Кір жуғыш машинаны қалай тазалаймыз?

Кір жуғыш машинаны уақытылы тазалау жақсы күйде сақтаумен қатар, тиімді жұмыс істеуіне көмегін тигізеді. Кір жуғыш машинаның ластық жинауға бейімділігі бар:

- Тығыздағыш резеңкені зең басып, жағымсыз иіс пайда болады;

- Құбырлы электроқыздырғышқа (ҚЭҚ) қақ жиналу;

- Жуатын ұнтақ, шайғыш секілді құралдардың қалдығы;

- Ағызатын сорғыдағы ластық;

- Суарма құбыршегі сүзгісіндегі тот.
- Сондықтан уақыт өте келе жаңа жуылған киіміңіз бастапқы кездегідей тазалықпен жарқырамайтындығын байқайсыз. Кір жуғыш машинаны 2-3 айда бір рет тазартып тұру керек.
- 1-қадам. Кір жуғыш машинаның барабанын және ҚЭҚ-ты қақтан тазарту. Алдымен кір жуғыш машинаның ішін тазалауды бастаймыз. Қақ магний және кальций тұзынан тұратындықтан, оған органикалық немесе бейорганикалық қышқылдармен әсер ету керек. Әр үйде болатын мұндай қышқылдарға сірке суы мен лимон қышқылы жатады.
- 1-әдіс. Кір жуғыш машинаны сірке суымен және ас содасымен тазалау.
- Қажетті ингредиенты:
- 2 кесе спиртті ақ сірке суы немесе 9%-дық қарапайым ас сіркесі;
- ¼ кесе ас содасы;
- ¼ стақан су; - ысқыш (губка).
- 9%-дық сірке алу үшін 70%-ды сірке қышқылы мен суды 7:1 қатынаста араластыру керек. Ас содасы мен суды ыдыста араластырып, кір жуғыш машинаның лотогына, ал сірке суын барабанға құйыңыз. Машинаны максималды температурада және ең көп уақытқа қосыңыз.
- 2-әдіс. Кір жуғыш машинаны лимон қышқылымен тазарту. Ол үшін сізге 1-6 пакет лимон қышқылы керек болады. Лимон қышқылының мөлшері машинаның көлемі мен ластану деңгейіне байланысты. Кір жуғыш ұнтақ салатын жерге лимон қышқын салып, машинаны максималды температурада және ең көп уақытқа қойыңыз.
- 2-қадам. Манжетті (тығыздағыш резеңке) тазарту. Машина өзін-өзі тазалап болған соң, тығыздағыш резеңкені тазартуға кірісіңіз. Бұл қараңғы және ылғал жерде ластық пен зең жиналғанды жақсы көреді. Оны кез-келген тазартатын құралмен (мысалы, комет немесе сода) кетіруге болады. Алайда хлоры бар құралдарды жиі қолданудың қажеті жоқ, ол резеңкенің желінуіне әкелуі мүмкін. Ылғал

ДЕНСАУЛЫҚ

Бүгінде кез-келген қыз-келіншек сыртқы келбеттің ішкі құрылыспен тікелей байланысты екенін біледі. Сол себепті түрлі диеталар мен тағамтану ғалымдарының пікірлері құнды болып отыр.

Бет күтімі

Біз де өз кезегімізде сіздерге осы тақырыпқа сәйкес ақыл-кеңестеріміз бен тексерілген әдіс-тәсілдерді ұсынуға дайынбыз. Бүгін де солардың бірін назарларыңызға ұсынып отырмыз. Бір ай бойы таңертең тамаққа аса тиімді «скрабты» қосып отыруыңызға тура келеді. Бір айдан кейін айнадан үлкен ісіңіздің жемісін көре аласыз. Бет терісінің түсі, тырнақ пен шаш жақсарып, іштегі май «ери» бастайды.

Құрамы:

5 — ас қасық сұлы ұлпектері;

5 — ас қасық су;

1 — ас қасық сүт (немесе 1 шәй қасық қаймақ);

1 — шәй қасық бал;

5 — грек жаңғағы.

Дайындалу және қолданылу тәсілі:
5 ас қасық сұлы ұлпектеріне түнде 5 ас қасық қайнатылған салқын суды құю керек. Бұны таңертең 15-20 минутқа қоюға да болады. Таңертең осы ұлпектерге 1 ас қасық сүтті немесе 1 шәй қасық қаймақты құйып, 1 шәй қасық бал араластырып, 5 грек жаңғағын қосу керек. Сосын бәрін жақсылап араластырып, ауызға салып, дұрыстап шайнау керек. 3 сағат көлемінше ештеңе ішуге, ештеңе жеуге болмайды.

КӨДЕНІЗГЕ ЖАРАСЫН

КЕЙДЕ АСЫҒЫС-ҮСІГІС БІР НӨРСЕ ЖАСАЙМЫН ДЕП ҚОЛДАҒЫ МАЙДЫ НЕМЕСЕ БАСҚА БІР НӨРСЕНІ ТӨГІП АЛЫП, КІЛЕМДІ БҮЛДІРІП АЛАМЫЗ. ОНДАЙ ОҚИҒАҒА ТАП БОЛСАҢЫЗ, МЫНА ҚАҒИДАНЫ ЕСКЕРУІҢІЗ КЕРЕК.

ДАҚТЫ ҚАЛАЙ КЕТІРУГЕ БОЛАДЫ?

Өлгі төгіп алған затыңыз кілемге дақ болып сіңіп қалмай тұрған кезде, бірден шүберек алып сүртіп тастаңыз.

1. Кофе, какао, шай төгілсе, 1 ас қасық глицеринді 1 литр мұздай сумен араластырып жуыңыз.

2. Сыра, шарап, ликер төгілген жағдайда кір жуатын ұнтақты жылы сумен араластырыңыз. Содан соң сол ерітіндіге шүберек малып, кілемдегі дақты сүртіңіз. Болғаннан кейін сірке су қосылған жылы сумен (1 шай қасық сірке су + 0,5 литр су) шайып алыңыз.

3. Аяқ киімге арналған крем төгіліп қалса, оның үстіне бірнеше тамшы сүт тамызыңыз. Сонда тез жібиді. Кейін сүртіп ала қоясыз.

4. Шүберектің орнына тіс щеткасын да қолдануға болады. Бірақ онымен абайлап сүрту керек.

Кілемдеріңіздің ұзақ өмір сүргенін қаласаңыз, мына бір ескертпелерді естен шығармаңыз:

-Кілемдер ыстық суды ұнатпайды;

-Өте қатты щеткалар кілеміңізді құртады;

-Дақты бірден жоюға тырысыңыз.

Егер ұзақ тұрып қалса, кетіру қиынға соғады және кілеміңіз бүлінеді.

СІЗ БІЛЕСІЗ БЕ?

Тіс пастасының пайдасы

Тіс пастасымен тек тісімізді жуып қоймаймыз. Оның күнделікті өмірде де пайдалы тұстары өте көп. Мысалы, ара шаққан соң пайда болатын ісікті тіс пастасының көмегімен кетіруге болады.

Бүгін біз сіздерге тіс пастасының көмегімен не істеуге болатынын айтамыз.

-теріңіздегі жараларды жасырып, безеулерден құтылуға көмектеседі;

-тырнағыңызды тазалайды;

-балаларға арналған бөтелкені жағымсыз иістен сақтайды;

-компьютер дискілеріндегі тырналған іздерді кетіреді;

-қабырғалардағы қарындаш, фломастер;

-киім мен кілемдегі дақтардан арыла аласыз;

-кірленген аяқ киіміңізді де тазартуға болады;

-күйіп қалған таба, қазандарыңызды тазалауға көмектеседі;

-күйіп қалған жеріңізді басады.

-балық, сарымсақ, жуа иістерін кетіреді.

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Редакция алқасы:
Сарби ӘЙТЕНОВА — редактордың орынбасары
Гүлназ ЕРДАУЛЕТОВА — тілші
Данагүл БЕРЕКЕТ — тілші
Ақбан АҚЫБАЕВА — тілші

Кезекші редактор: А. АҚЫБАЕВА

Алатау

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп,
№ 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады.
Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция қазқарасын білдірмейді.
Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07. 08. 2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 8098
Тапсырыс № 1350

Индекс 15534